

PRIMORSKA BORBA

Poštnina plačana v gotovini.

SLAVA VELIKEMU LENINU,
VODITELJU DELAVSKE ARMADE
VSEGA SVETA!

Leto III. - št. 3

Ajdovščina, 18. januarja 1947

Cena 4 jugolire — 8 metrolir.

VELIKI LENIN

V svojih delih in naukih bo preživel stoletja in tisočletja

Vladimir Iljič Lenin (Uljanov), največji genij človeštva, ustanovitelj boljševizma in prve socialistične države na svetu, se je rodil l. 1870 v Simbirsku (sedaj Uljanovsk). Vse svoje življenje je posvetil Leninu delu za ljudstvo. Vodil je nepomirljivo borbo z vsemi sovražniki delovnega ljudstva, s sovražniki revolucije. Revolucionarnemu gibanju se je Lenin priključil, ko mu je bilo šele 17 let. Leta 1895 je bil Lenin aretiran, leta 1897 pa je bil pregnan v Sibirijo. Niti v ječi niti v pregnanstvu ni nehal z revolucionarno borbo. Leta 1900 je Lenin odšel v inozemstvo, kjer je ustanovil časopis »Iskra«. Leninova »Iskra« je gradila partijo revolucionarnih marksistov, pripravljala je revolucijo. Leta 1905 se je Lenin vrnil v Rusijo, da bi neposredno vodil revolucionarno gibanje.

Prva ruska revolucija l. 1905 je bila premagana. Lenin je odšel zopet v inozemstvo, kjer je razvil veliko aktivnost v borbi za partijo in za revolucijo. Leta 1912 je na Leninov predlog postavila partija boljševikov na čelo revolucionarnega dela v Rusiji. Leninovega zvestega prijatelja in sobojovnika, J. V. Stalina.

Ko je bil aprila leta 1917 carizem premagan, je Lenin prišel v Petrograd. Vodja revolucije je povedel narod k zmagi. Pod vodstvom Lenina in Stalina so delavci in najbolj revni kmetje Rusije izvršili oktobra leta 1917 največji prevrat v svetovni zgodovini, socialistično revolucijo. Oblast so prevzeli sovjeti. Za predsednika Sovjeta ljudskih komisarjev — sovjetske vlade — je bil izvoljen Lenin. Narodi, je govoril Lenin, morajo biti svobodni in enakopravni. Proglasil je novo boljševiško politiko prijateljstva in bratstva med narodi bivše carske Rusije.

Z ogromno energijo, se je Lenin lotil izgradnje države novega tipa, države, kjer je ljudstvo gospodar. Lenin je vzgajal delovne množice v veri v lastne moči, zbujač je njihovo iniciativo v izgradnji novega življenja. Lenin je bil tesno povezan z ljudstvom, neskončno mu je bil vdan, ljubil ga je in mu je zaupal. Tudi ljudstvo je neskončno ljubilo Lenina in mu zaupalo. Leninova jeklena volja in ogromna energija, njegova neomajna vera v zmago so družile množice v nepremagljivo silo.

Od prvih dni oktobrske revolucije je postavil Lenin na prvo mesto nalogo, braniti sovjetsko deželo, poudarjal je geslo obrambe sovjetske domovine. Osnovna lastnost sovjetskih ljudi, je govoril Lenin, morajo biti hrabrost, pogum, preziranje strahu v brobi, pripravnost, boriti se skupaj z ljudstvom proti sovražnikom naše domovine. Lenin je skupaj s Stalinom ustvaril mogočno Rdečo armado, ki je pod njunim vodstvom odbranila domovino delovnega ljudstva vseh sovražnih napadov.

Junaško braniti sovjetsko domovino, požrtvovalno delati, biti vdan ljudstvu in pripravljen žrtvovati se, čuvati železno disciplino v zaledju in na fronti — to so Leninovi nauki sovjetskemu ljudstvu. Leninovo geslo »Vse za fronto!« je stnilo v eno celoto fronto in zaledje in je zagotovilo mobilizacijo vseh moči ljudstva za zmago v državljanski vojni.

Lenin je izvršil ogromno delo za zmago socializma v sovjetski deželi. V zelo težkih okoliščinah, ki sta jih ustvarili vojna in blokada, je Lenin genialno pokazal pot za likvidacijo razpada, pot obnove in socialistične pregraditve narodnega gospodarstva.

Z Leninovim imenom so povezane vse najvažnejše pridobitve in zmage sovjetske oblasti in sovjetske znanosti. Nobenega področja vede ni, da ga ne bi bil Lenin, ta veliki učenjak, obogatil z največjimi idejami. Lenin je razvil marksizem dalje in ga je dvignil na novo, višjo stopnjo. Največji človek sodobnosti, oborožen z vsem bogastvom človeškega znanja in kulture — to je bil Lenin, zvesti sin ruskega naroda. Bil je poln čustva narodnega ponosa, ponosa na narod, ki je ustvaril mogočno državo, bogato, cvetočo kulturo, napredno znanost in umetnost.

21. januarja 1924. leta ob 6. uri 50 minut zvečer je po dolgi in težki bolezni V. I. Lenin umrl. Ob Leninovem grobu je tovariš Stalin prisegel, da bo črval in izvrševal Leninova izročila.

Tovariš Stalin, veliki nadaljevalec Leninovega dela, poziva sovjetske ljudi, da prav tako ljubijo svoj narod, kakor ga je ljubil Lenin, poziva jih, da bodo prav tako pogumni v borbi in neusmiljeni do sovražnikov domovine, kakor je bil Lenin. Pod Leninovo zastavo je sovjetsko ljudstvo zmagalo v veliki domovinski vojni.

Leninovo ime, njegova dela in nauki bodo preživel stoletja in tisočletja. Leninova stvar je nepremagljiva!

Na tej konferenci je imel Lenin dva čudovita govora: o trenutnem položaju in o agrarnem vprašanju. Žal se nista ohranila. To sta bila dva navdušena govora, ki sta navdušila vso konferenco.

Enavredna prepričevalnost, preprosto in jasno utemeljevanje, kratki in splošno razumljivi stavki, pomanjkanje teatralnosti, izumetničenih kretanj in efektnih fraz — vse to je odlikovalo Leninove govore v primeru z govori navadnih »parlamentarnih« govornikov.

Toda takrat me ni očarala ta stran Leninovih govorov. Očarala me je nepremagljiva moč logike v njegovih govorih, tiste logike, ki sicer nekoliko suhoparno, toda temeljito obvlada poslušalce, jih potegne elektrizira in jih nato, kot pravijo, popolnoma prevzame. Spominjam se, kako so takrat govorili številni delegati: »Logika v Leninovih govorih je kakor nekakšne vsemogočne klešče, ki te zgrabijo z vseh strani in ki se jim ne moreš iztrgati: moraš se ali predati ali pa pogoreti.«

Menim, da je ta stran Leninovega govora najmočnejša stran njegove govorniške umetnosti.

Drugič sem srečal Lenina l. 1906 na stockholmskem kongresu naše partije. Znano je, da so na tem kongresu boljševiki bili v manjšini in da so bili poraženi. Takrat sem prvič videl Lenina v vlogi premaganca. Niti za pikico ni bil podooben tistim voditeljem, ki po porazu stokajo in obupujejo. Narobe, poraz je spremenil Lenina v eno samo energijo, s katero je navduševal svoje pristase za novo boje, za novo zmago. Govorim o Leninovem porazu. Toda kakšen poraz je bil to? Treba je bilo pogledati Lenineve nasprotnike, zmagovalce stockholmskega kongresa, Plehanova, Akselroda, Martova in druge. Bili so zelo malo podobni pravim zmagovalcem, kajti Lenin jih je v svoji neusmiljeni kritiki menjševal, kakor se pravi, zdelal do smrti. Spominjam se, kako smo se mi boljševiški delegati stisnili skupaj, gledali Lenina in ga spruševali za nasvet. V besedah nekaterih delegatov se je kazala utrujenost in potrlost. Spominjam se, kako je Lenin kot odgovor na take besede ironično pripomnil: »Ne tarnajte, tovariši, gotovo bomo zmagali, kajti resnica je na naši strani!« Sovražstvo do tarnajočih inteligentov, vera v svoje moči, vera v zmago, to je bila takrat snov Leninovih govorov. Čutili smo, da je poraz boljševikov le začasen, kajti boljševiki morajo zmagati v najbližji bodočnosti.

»Ne stokati v primeru poraza« — to je tista posebnost Leninovega delovanja, ki mu je pomagala združiti okrog sebe

lami, ki bi mogle podivjati in »uničiti nekaj, česar ne bi smele«, želja, igrati vlogo guvernera, ki si prizadeva učiti množice iz knjig, noče se pa sama učiti od množice — takšna je glavna osnova tega aristokratizma.

Lenin je bil popolno nasprotje takih voditeljev. Ne poznam drugega revolucionarja, ki bi tako verjel v ustvarjalno moč proletariata in v revolucionarno smotnost razrednega nagona kakor Lenin. Ne poznam drugega revolucionarja, ki bi znal tako neusmiljeno bičati samozadovoljne kritike »kaosa revolucije« in »bakanalij podivjanih množic« kakor Lenin. Spominjam se, kako je Lenin kot odgovor na pripombo nekega tovariša, da »mora po revoluciji nastopiti normalno stanje«, sarkastično pripomnil: »Hudo je, če ljudje, ki bojejo biti revolucionarji, pozabljajo, da je revolucija najbolj normalno stanje v zgodovini.«

Odtod izvira Leninovo zaničevanje vseh tistih, ki so zviška gledali na množice in ki so si prizadevali učiti množice modrosti. Odtod Leninov nauk: »Učiti se je treba pri množicah, dajati smisel njihovim dejanjem in skrbno proučevati praktične izkušnje iz njihove borbe.«

Vera v ustvarjalne sile množice je tista posebnost Leninovega delovanja, ki mu je omogočala, da je dal elementarni moči smisel in usmeril njeno gibanje v strugo proletarske revolucije.

Lenin je bil rojen za revolucijo. Bil je resničen genij revolucionarnih izbruhov in največji mojster revolucionarnega voditeljstva. Nikoli se ni počutil tako svobodno in radostno kakor v dobi revolucionarnih pretresov. S tem nočem reči, da je Lenin odobral vsak revolucionarni pretres in da je bil za revolucionarni izbruh pod vsakimi okoliščinami. Nikakor ne. S tem hočem samo reči, da se Leninova genialna delavnost nikoli ni kazala tako očitno kakor v dobi revolucionarnih gibanj. V dneh revolucionarnih prevratov je dobesedno žarel, postajal jasnovidec, stlil vnaprej gibanje razredov in verjetne cikleke revolucije, ki so mu bili jasni ko na dlan. Niso zastojali govorili v naših partijskih krogih, da »zna Iljič plavati v revoluciji ko riba v vodi.«

Odtod izhaja »presenetljiva« jasnost taktičnih gesel in »vrtoglavi« pogum Leninovih revolucionarnih zamisli.

Prvi dnevi po oktobrski revoluciji, ko je Sovjet ljudskih komisarjev skušal prisiliti uporniškega generala Duhonina, da preneha z borbo in začne mirovna pogajanja z Nemci. Spominjam se, kako smo Lenin, Krilenko (bodoči vrhovni poveljnik) in jaz odšli na telefon v glavni štab v Peter, da bi se pogajali z Duhočinom. Trenutek je bil izredno napet.

Duhonin in Stavka (carski glavni štab) sta odločno odbila izvršiti ukaz Sovnarkoma. — Poveljniški kader je bil v celoti v rokah Stavke. Kar pa se tiče vojakov, ni bilo znano, kaj poreče 12 milijonska armada, ki je bila podrejena tako imenovanim vojaškim organizacijam, ki so bile do sovjetske oblasti sovražno razpoložene. V Petrogradu samem se je takrat pripravljala vstaja gojencev vojaških šol. Razen tega je korakal Kerenski z vojsko nad Petrograd. Spominjam se, kako je med odmorom pri telefonu Leninov obraz zažarel v čudoviti svetlobi. Videti je bilo, da se je že odločil. »Pojdimo na radijsko postajo — je rekel Lenin — »koristila nam bo. S posebnim poveljem bomo odstavili generala Duhonina in imenovali na njegovo mesto kot vrhovnega poveljnika tov. Krilenka. Nato pa bomo mimo komandnega kadra pozvali vojake, naj obkrožijo generale, prenehajo z borbo, naj se povežejo z avstrijskimi in nemškimi vojniki in vzamejo delo za mir v svoje roke.«

To je bil »skok v neznanost«, toda Lenin se ni bal tega »skoka«, nasprotno, šel mu je nasproti, kajti vedel je, da bo vojska mir in da si bo mir pridobila in pomedla z vsem in vsemi, ki ji bodo nasprotovali, vedel je, da bo ta način udržitve miru vplival na avstrijske in nemške vojake in da bo zbudil hrepenenje po miru na vseh frontah brez izjeme.

Znano je, da se je tudi ta Leninova revolucionarna slutnja pozneje natanko uresničila.

Genialna bistrovidnost, sposobnost, hitro razumeti in spoznati notranji smisel bližajočih se dogodkov, to je tista Leninova lastnost, ki mu je pomagala začrtati pravilno strategijo in jasno linijo dela v odločitvenih trenutkih revolucionarnega gibanja.

KAJ JE DEJAL STALIN O LENINU

Prvič sem se spoznal z Leninom leta 1905. Res je, da se nisva spoznala osebno, temveč po dopisovanju. Toda to poznanstvo je naredilo name neizbrisen vtis, vtis, ki me ni zapustil ves čas mojega delovanja v partiji. Takrat sem bil v Sibiriji v pregnanstvu. Poznanje Leninovega revolucionarnega delovanja od konca 80-ih let dalje, zlasti pa od 1901, ko je začela izhajati »Iskra«, me je privelo do prepričanja, da imamo v Leninu osebi zares izrednega človeka. Takrat Lenin ni bil zame le navaden voditelj partije, temveč njen dejanski ustanovitelj, kajti on edini je razumel najgloblje bistvo in neobhodne potrebe naše partije. Ko sem ga primerjal z drugimi voditelji naše partije, se mi je vedno zdelo, da so Leninovi sobojovniki — Plehanov, Martov, Akselrod — za glavo nižji od Lenina in da Lenin v primeru z njimi ni preprosto eden izmed voditeljev, temveč voditelj višje vrste, planinski orel, ki ne pozna strahu v borbi in ki pogumno vodi partijo po neraziskanih poteh ruskega revolucionarnega gibanja.

Ta vtis se je tako globoko zakoreninil v moji duši, da sem občutil nujno potrebo, pisati o njem nekemu svojemu prijatelju, ki je živel takrat v izgnanstvu. Čez nekaj časa, ko sem bil že pregnan v Sibirijo, to je leta 1903, sem dobil od prijatelja navdušen odgovor, obenem pa preprosto, toda globoko in pomembno Leninovo pismo. Leninovo pismo je bilo razmeroma kratko, toda podalo je pogumno in neustrašeno kritiko naše partijske prakse in čudovito jasno in strnjeno razlago načrta za delo v najbližji bodočnosti. Samo Lenin je znal pisati o najbolj zamotanih stvareh tako preprosto in jasno, strnjeno in pogumno, tako da stavki niso le govorili, temveč streljali. To preprosto in pogumno pisanje me je še bolj utrdilo v pre-

pričanju, da imamo v Leninovi osebi planinskega orla naše partije. Ne morem si odpušiti, da sem to pismo, kakor še mnoga druga, po navadi starega ilegalca sežgal.

Tedaj se je začelo moje poznanstvo z Leninom.

Prvič sem srečal Lenina decembra l. 1905 na konferenci boljševikov v Tammersforsu na Finskem. Upal sem, da bom zagledal planinskega orla naše stranke kot velikega človeka, človeka, ki ne bo velik le kot politik, temveč, če hočete, tudi fizično, kajti v moji domišljiji sem si slikal Lenina kot čudovitega, postavnega orjaka. Kako zelo sem bil razočaran, ko sem zagledal popolnoma navadnega človeka, najhne postave, človeka, ki se ni dobesedno v ničemer razlikoval od drugih smrtnikov.

V navadi je, da mora »velik človek« prihajati na zborovanja z zamudo, zato da ga zborovalci hrepenenče pričakujejo; preden se pa veliki človek pokaže, zborovalci mirijo drug drugega: pes — tiho... prihajac. Zdelo se mi je, da ta ceremonija ni odveč, ker zbuja spoštovanje in ugaja. Zelo sem bil razočaran, ko sem zvedel, da je Lenin prišel na zborovanje pred delegati, se skril nekje v kot in se čisto preprosto pogovarjal z najboljšimi preprostimi delegati; ne bom tajil, da se mi je takrat tako ravnanje zdelo kakor neke vrste kršitev nujno potrebnih pravil.

Šele pozneje sem razumel, da sta prav Leninova preprostost in skromnost, njegovo stremljenje, da ostane neopažen ali pa vsaj ne bode v oči, in da ne naglašajo svojega visokega položaja, da sta prav te dve potezi najmočnejša stran Lenini kot novega voditelja novih množic, preprostih in navadnih množic najglobljih »nižine« človeštva.

ZASEDANJE USTAVODAJNE SKUPŠČINE LR SLOVENIJE

Slovenski narod sprejema svojo prvo Ustavo

Ustavodajna skupščina LR Slovenije je nadaljevala svoje zasedanje z razpravo o osnutku ustave LR Slovenije. Ko so ljudski poslanci zasedli svoja mesta v slavnostno opremljeni dvorani Ustavodajne skupščine LRS v prostorih ljubljanske Filharmonije na Kongresnem trgu je v dvorano stopil ljudski poslanec tov. Edvard Kardelj. Vsi ljudski poslanci in gostje so tov. Edvarda Kardaolja pozdravili z dolgotrajnim ploskanjem. Nato je prišla v dvorano vlada LR Slovenije s predsednikom tov. Miho Marinkom na čelu, ki so jo ljudski poslanci prav tako navdušeno pozdravili.

Predsednik Ustavodajne skupščine LR Slovenije tov. Ferdo Kozak je zatem otvoril četrti redno sejo. Tajnik tovariš Jože Jurač je prečital zapisnik tretje seje, ki je bil soglasno odobren. Predsednik je sporočil, da so se ljudski poslanec Boris Kidrič in še nekateri opravičili, ker so službeno zadržani, in da je ustavodajni odbor dostavil Ustavodajni skupščini LRS poročilo s končnim predlogom ustave. Nadalje je sporočil, da je Ustavodajna skupščina iz vseh delov Slovenije prejela na stotine pozdravnih resolucij ter prečital seznam teh resolucij, ki jih je skupno 315. Predsednik je nato predlagal, naj bi peta redna seja imela na dnevnem redu razpravo o poročilu ustavodajnega odbora o osnutku ustave LRS. Ko je skupščina sprejela ta dnevni red, je bila četrtja seja zaključena, peta pa se je nadaljevala.

Po poročilu tovariša V. Avblja je spregovoril predsednik LRS tovariš Miha Marinko:

Tovariši, tovarišice, ljudski poslanci! Slovenski narod, slovensko ljudstvo stoji neposredno pred velikim zgodovinskim dogodkom, da dobi končno svojo Ustavo. Na vas, izvoljenih predstavnikov tega naroda je, da izrečete končno besedo o osnutku Ustave, ki ga je predložila vlada. Odločitev o tem ne bo težka, saj je osnutek bil na široko diskutiran po naših osnovnih organizacijah. Predsedstvo vlade in Ustavodajni odbor sta dobila kakor vidite iz poročila, stotine pisem s konferenc in zborovanj, v katerih se skoraj enodušno odobrava naš osnutek Ustave, ki je bil objavljen in dan v vsenarodno diskusijo pred enim mesecem.

Ob tem svečanem zgodovinskem dogodku za naš narod ne bo odveč naglasiti nekatere značilne okoliščine v katerih sprejemamo Ustavo. Sprejemanje Ustave je velika stvar, najodločilnejše važnosti za usodo naroda in države. V zgodovini so bile povsod okrog sprejemanja Ustave velike in hude ustavne borbe, trenja med nasprotujočimi si družbenimi razredi. Tako je tudi danes povsod tam, kjer družbene prilike še niso razčiščene, kjer napredne demokratične sile še niso dovolj pribrane in organizirane, kjer še niso osvojile odločilnih pozicij, kjer reakcija še kraljuje. In za današnji moment, v katerem mi in vsi narodi Jugoslavije sprejemamo svojo republiške Ustave, je zelo značilno in obenem popolnoma jasno in razumljivo nasprotje, kakršno vlada med deželami, kjer je ljudska demokracija zmagala ali vsaj napredne ljudske demokratične sile močno prevladujejo, in deželah, kjer še vlada reakcionarne protiljudske sile. Dobro poldruge leto je minulo od končnega vojaškega zloma hitlerjevske Nemčije in vseh njenih satelitov, štiri-pet let je trajala ena najstrašnejših vojn, kar jih pozna zgodovina človeštva za zmago nad fašističnimi in imperialističnimi silami. Pa pogledimo po svetu, kjer je mir in resnična ljudska svoboda in kje se borba za to svobodo še mora nadaljevati. Povsod, kjer so izkoriščevalci še na oblasti, prevladujejo imperialistične sile, tam se nadaljuje borba za osnovne človeške pravice. Koder je vpliv reakcije in imperialističnih pohlepor močan, tam je državljanska vojna, tam se nadaljuje borba za narodno osvoboditev.

Mi jugoslovanski narodi pa sprejemamo svojo republiške nacionalne ustave brez notranjih borb in trenj. Mi sprejemamo Ustavo, ki se bistveno razlikuje od vseh ustav po kapitalističnih deželah, to ustavo sprejemamo v veliki enodušnosti in svečanem razpoloženju. Pri nas ni trenj in nasprotij niti za tako napredno ustavo kakor je naša. Zakaj? Pravilni odgovor na to lahko da vsak naš povprečen državljan. Ta naša enodušnost je mogoča zato, ker so zmagale v osvobodilni borbi osnovne ljudske množice, ki so se bojevale zato, da uveljavijo načela resnične ljudske demokracije, da istočasno z nacionalno osvoboditvijo izvrše tudi napredno družbeno ureditev, da osvojijo oblast.

Potrebno je pa naglasiti odgovor tudi na neko drugo vprašanje: zakaj so napredne družbene sile zmagale pri nas, ne pa v mnogih drugih deželah, kjer se borba danes še nadaljuje? Potrebno je naglasiti, zakaj so naši narodi bili sposobni boriti se in zmagati v l. 1941-45 in zakaj se to ni zgodilo že leta 1918. Za pravilno poimovanje je važno vedeti, zakaj so naši narodi v tej vojni, ko so začeli osvobodilno borbo v najtežjih okoliščinah, imeli dobro politično in vojaško vodstvo in zakaj tega ni bilo v letu 1918. Čeprav se je odločilna borba, oborožena borba vsenarodne vstaje začela leta 1941, bi bilo napačno ne videti osnovnih začetkov te gigantske borbe, ki so bili pogoj, da se je ta borba razvijala in bila zmagovalna. Mnogi primeri drugih držav dokazujejo, da so demokratične sile pri njih danes skoraj na tisti stopnji, na kakršni so bile in na kakršni smo bili mi po prvi svetovni vojni. Ne da se enega z drugim dobesedno primerjati, toda v enem osnovnem bistvenem elementu ta primerjava drži.

Lansko sprejete zvezne ustave in sprejemanje sedanjih republiških ustav je bilo in je lahko brez dolge diskusije samo zategadelj, ker je sprejete ustave samo logična posledica te dolge in od-

ločilne borbe naprednih ljudskih sil, ker je v današnji živi stvarnosti vsebovana dolga vrsta let borbe za to osvoboditev.

Predloženi osnutek ustave nima svojih korenin samo v formuliranju osnovnega projekta zvezne ustave v Zveznem ministru za konstituantno — ne samo od Jajca dalje, ne samo v začetku narodno-osvobodilne borbe, marveč izvira iz dobe dozorevanja in prekaljevanja Komunistične partije Jugoslavije. Ta ustava se je začela pisati že davno, v večjih in manjših revolucionarnih borbah. Oktobrska revolucija je s svojo zmago, s svojimi idejami je še bolj osvetlila pot borbe za vse podjamljene narode.

Maršal Tito ne bi mogel postati neposredni voditelj naših narodov že od prvega dne naše osvobodilne borbe, če ne bi bil že v tem momentu nesporni voditelj Komunistične partije, če ne bi Komunistična partija vzgajala svojih dragocenih kadrov.

Minuti je morala dolga vrsta let, da so najnaprednejše sile, ki so se zbudile in organizirale v prvem borbenem poletu delavskega razreda po prvi svetovni vojni, prišle do idejnega razčiščenja o vseh važnih vprašanjih družbeno-razvojne zakonitosti, ki je pri nas v mnogonacionalni državi bila še bolj zapletena. Preteči je moralo še nekaj časa, da se je najnaprednejše jedro delavskega gibanja osvobodilo raznih boleznih stare vzgoje in zablod.

Naš osnutek ustave, ki je pisan na osnovi in v duhu zvezne ustave, vsebuje določilo, ki stavlja izven zakona vsakogar, ki bi hotel ogroziti eno od osnovnih pridobitev, ki je jamstvo naše nacionalne eksistence, nacionalne suverenosti in našega lepega napredka, to je enotnost jugoslovanskih narodov.

To je važna določba, ker sovražnik še ni popolnoma pobit, še ni popolnoma onemogočen, ni se odrekel svojega strega, preizkušenega sredstva: razbijanja te enotnosti, ker upravičeno lahko računamo, da bi se mu samo z razbijanjem naše enotnosti mogli vrniti izgledi za povratek na staro.

Ta določba je važna, ker imamo še ljudi s starimi navadami, s staro vzgojo, z dovolj naivnostjo, da bi še mogli nasaditi sovražnim lažem.

Zablode in predsodki preteklosti, v katerih so se ljudje vzgajali stoletja, so težka dediščina, ki se je moramo osvoboditi.

Federativna oblika državne ureditve, resnična ljudska demokracija in sprejemba ekonomske družbene strukture, ki je ustvarjena pri nas in uzakonjena v ustavi, jemlje vsako objektivno podlago medsebojnega nezaupanja med jugoslovanskimi narodi. Izločitev iz naše družbeno politične sredine, iz našega javnega življenja vseh onih, ki so bazirali svojo oblast (svojo protiljudsko oblast) na razbijanju ljudske in narodne enotnosti, budnost proti vsakemu njihovu bodočemu rovarjenju, predstavlja temelj čuvanja naših pridobitev.

Federalna ureditev naše države je bila izvedljiva in je trdna zaradi tega, ker je z izločitvijo izkoriščevalcev in ekonomskih zaslužnjakov — domačih in inozemskih — odstranjena vsaka možnost, da bi en narod bil izkoriščen in gospodarsko podjamljen od drugega naroda. Nacionalna suverenost vsake republike in suverenost F. L. R. J. je zajamčena s tem, da so naša narodna gospodarstva v naših, narodnih, ljudskih rokah. Otrlesi smo se vseh jerofov inozemskih imperialistov.

Naša demokracija je zares ljudska in ne samo formalno meščanska demokracija, ker je odstranjena podlaga gospodarskega izkoriščanja človeka po človeku, ker so osnovna produkcijska sredstva v rokah države, ker so vseljudska imovina. Naša demokracija je prava in resnična, ker so odstranjene možnosti laži in prevar v družbenem političnem življenju, odstranjena je možnost vsakega zastraševanja in gospodarskega pritiska proti svobodni opredelitvi po lastnih interesih. Ogromna večina naših državljanov, vse delovno ljudstvo ima enotne in skupne interese proti neznanji manjšini onih, ki hočejo živeti na račun tujih žuljev, na račun izkoriščanja.

Najpomembnejši pri sklepanju o naši ustavi je to, da vse vsebovane norme odražajo živo stvarnost, že praktično preizkušeno stvarnost, kot nesporno, pravilno in dobro, ki smo jo napravili v poldrugem letu od naše osvoboditve sem.

Naše ljudstvo se je že pokazalo zrelo in sposobno svoje svobode, zna si vdati samo. Naši veliki gospodarski uspehi pa so pokazali vso prednost pred stari izkoriščevalskim sistemom, kjer so ogromne množice trpele glad in pomanjkanje.

V poldrugem letu se je že globoko uveljavila naša nova ljudska zakonitost, pokazali smo se sposobne, da odkrito gledamo in obraz vsem pomanjkljivostim in napakam, pokazali smo se sposobne premagovati težave in radikalno odpravljati napake. Naš državni sektor gospodarstva je pokazal vse prednosti in življenjsko sposobnost, da bomo s tem sistemom hitro napredovali v industrializacijo naše dežele.

Naša republiška ustava v skladni harmoniji z drugimi republiškimi ustanovami in z zvezno ustavo predstavlja svetlo perspektivo našega razvoja. Na tej osnovi našega družbenega gospodarstva so ostvarljivi najsmelejši načrti našega gospodarskega izgradnje. Dana je vsa pobuda za veliki polet in delovne napake, da bomo lahko premagovali vsako malodušje ljudi (ki se boje težav in ki bi delaliraje počasi), da bomo lahko odstranili s poti vsakogar, ki bo stremel nazaj.

Puljski delavci ne branijo samo strojev, temveč tudi svobodo

Pod streli civilne policije so padli pred tednom dni v Pulju trije delavci, devet pa jih je bilo ranjenih. Padli so v borbi za ohranitev ljudske imovine, katero angloameriške vojaške oblasti vsak dan ropajo in prenašajo v Italijo. To se dogaja že devet mesecev, na delo se izvaža v Italijo stroje, razne industrijske in transportne naprave iz tistih krajev, ki bi morali biti priključeni k Jugoslaviji. Tako je doslej civilna policija kot izvršilni organ angloameriške vojaške uprave v coni A odpeljala iz ladjedelnice v Pulju 12 ton težak cilindri, 7 elektromotorjev, 6 hidravličnih črpalk in razne druge stroje. Iz Valedelunge v Pulju je bilo odpelanih nad 20 strojev. Pred dnevi je bilo demontiranih nadaljnjih 30 strojev, katere so spravili v zaboje z napisom »tobak« z namenom, da bi jih skrivaj odpeljali iz Pulja, ter da bi bili delavci o tem nepoučeni. Angloameriške oblasti ne nudijo samo aktivne podpore roparjem ljudskega imetja, temveč dajejo celo pobudo na ropanje. Odgovorne oblasti so oropale same in odpeljele ves železniški material s proge Prvačina—Volčja Draga—Gorica, ker se ve, da bo po podpisu mirovne pogodbe v Italijo pripadala Jugoslaviji. Ob tej priliki so odpeljali lokomotive, vagoni in motorne vozove.

To ravnanje angloameriških oblasti pomeni brezobzirno kršenje obveznosti, ki so bile potrjene v »devinskem sporazumu«.

Celotna področja cone A predstavljajo sedaj prava razdejavanja; zaradi obvezanja industrijskih naprav iz Pulja je brezposelnih že 10 tisoč delavcev, toda puljsko delavstvo, ki se je v domovinski vojni odzvalo Titovemu pozivu, odločno vztraja na svojih pozicijah in je pripravljeno kljub težkim življenjskim žrtvam obvarovati stroje, ki so dejansko last ljudstva, ki delavcu pomenijo življenje in vsakdanji kruh, obenem pa tudi rast in krepitev skupne domovine Titove Jugoslavije. Morala puljskega delavstva je silna. Celo ranjeni, v katere je streljala zločinska civilna policija, vzpodbujajo svoje tovariše k nadaljevanju borbe. Marija Kržinac, mati padlega partizana, ki je bila ranjena s strelom v grlo, in ki se nahaja danes v bolnišnici, je napisala pismo, v katerem pravi:

»3. t. m. ob 10 dopoldne se je razmesla vest v tvojnici tobaka, da skuša civilna policija iz mlina v ulici Vodnjani odpeljati stroje. Me antifašistične delavke nismo niti za hip pomišljale, temveč smo krepko strnjene pohitele, da obva-

rujemo stroje. Ko smo opazile, da se odvaža plod našega dela in našega znanja, nismo več mislile na življenje, temveč samo na našo delavsko zmago. Spominjam se, kako sem stala ob našem tovarišu Linu Marianiju, kateri je junaško padel in prav njegova smrt mi je delala moč, ki me je gnala naprej v borbo. Civilna policija nas je naskočila, toda mi se nismo umaknili, temveč smo jurišali nanje, dokler niso pobegnili v svojimi orožjem vred. Eden izmed zločincev civilne policije, ki je drvel na motornem vozilu, je smrtno ranil tovariša poleg mene. Ničesar nisem več videla. Planila sem naprej, toda zadel me je fašistični izstrelak. Padla sem na tla in spet sem z vsemi močmi poskušala, da jih naskočim, toda moje moči so pešale in tovariši so mi prišli na pomoč. V mojih očeh ni bilo solz.

Ne morem govoriti, ker mi je strel prebil grlo. Sem žena delavca, ki je že leta 1923 po zaslugi italijanskega imperializma moral oditi v Ameriko, da bi nam zaslužil kruh. Tam je umrl. Sem mati partizana, ki je prostovoljno odšel,

da se bori za svobodo našega naroda, katero so mu oni hoteli odvzeti. Ni se več vrnil, padel je v pravični borbi za boljšo bodočnost nas vseh. Jaz, njegova mati, čutim potrebo, da nadaljujem borbo, katero je bil moj sin za svobodo našega naroda.

Ponosna sem, ker lahko nadaljujem to borbo. Žal mi je, ker moram ležati v postelji in ker nimam te sreče, da bi bila pri svojih tovariših in da bi skupno z njimi nadaljevala borbo za obrambo naših strojev in naše svobode.

Borba v Pulju se nadaljuje. Fašistični elementi, ki so ves čas fašističnega režima izkoriščali prebivalstvo Pulja, so stopili v stik z angloameriški vojaškimi oblastmi in civilno policijo, da bi odnesli iz težko poškodovanega mesta še poslednje proizvodno sredstvo. Nudijo namreč visoke vsote denarja onim, ki bi hoteli pomagati pri ropanju strojev. Vsote se dvigajo celo do sto tisoč lir. Delovno ljudstvo zasleduje vsa ta zločinska dejanja, angloameriška vojaška uprava pa s svojim ravnanjem kaže, da ji dogodki v Pulju še niso bili v zadosten pouk. Civilni policisti, ki so počasi ostavko, so bili nadomeščeni z novim kontingentom civilne policije, ki je prišla iz Trsta in ki je sedaj pripravljena za nadaljnje ropanje.

Puljski delavci pa, ki jim je jasno, kaj pomeni to ropanje, pa dokazujejo imperialističnemu svetu vso silo in moč, kadar je treba ščititi njih lastno delavsko korist.

Ameriška politika zavlačuje rešitev vprašanja splošne omejitve oboroževanja

Ameriška politika zavlačuje rešitev vprašanje splošne omejitve oboroževanja. Popolnoma razumljivo je, da vlada v vsem svetu široko zanimanje za nadaljnji razvoj zunanje politike ZDA. Ob nedavnih zasedanjih Sveta ministrov za zunanje zadeve in generalne skupščine organizacije Zveze narodov so prišla na dnevni red važna politična vprašanja, ki zahtevajo čimprejšnjo rešitev. Med vprašanji, katerih nujno rešitev narodi posebno nestrno pričakujejo, je na prvem mestu problem splošne omejitve oboroževanja.

Treba pa je omeniti, da ameriški predstavniki z nenavadno počasnostjo razpravljajo o ukrepih, da bi se pospe-

šila ustvaritev sklepa generalne skupščine o splošni omejitvi oboroževanja. Tako ameriški odposlanec ni podpiral edino pravilnega stališča odposlanca v varnostnem svetu Gromikova. Tako tudi ni prišlo do prepovedi in izključitve najbolj rušilnega atomskega orožja iz oborožitve posameznih držav. Gromiko pa je izjavil, da bo predstavljala nujna rešitev o prepovedi atomskega orožja in drugih težkih rušilnih orožij prvi resnični korak k ustvaritvi sklepa o omejitvi oboroževanja. Če imamo pred očmi izreden pomen soglasnega sklepa o splošni omejitvi oboroževanja oz. razorožitvi, moramo pričakovati, da bo napravljen prvi korak k ustvaritvi tega sklepa.

KOMUNISTI V ITALIJI BODO BRANILI POPOLNO NEODVISNOST SVOJE DRŽAVE

Na zasedanju pokrajinske konference Komunistične partije Italije v Firencah sta govorila minister Scoccimaro in Amendola. Opozarjala sta na potrebo, da se podprejo komunisti v Južni Italiji pri organizacijskem delu, kjer se pojavljata dva važna problema. Braniti je treba demokratične ustanove s pomočjo mobilizacije demokratičnih sil ljudstva proti reakcionarnim izzivanjem in policijskemu nasilju. Prav tako pa je važen boj proti lakoti in gospodarski zaostalosti, boj za napredek in mobilizacijo vseh kmetov na podlagi borbe za izvedbo agrarne reforme.

Finančni minister Scoccimaro je opisal vse poskuse monarhistov in njih pogamežev, da bi odstranili komuniste iz vlade, pokazal je na vse poskuse krščanskih demokratov, ki skušajo razbiti enotno akcijo socialistov in komunistov. Iz tega je jasno razvidno, da imajo ti ljudje namen, da bi razdvojili delavski razred in mu odvzeli volilno vlogo. O italijanski zunanji politiki pa je dejal: »V tem trenutku nas postavlja italijanska

zunanja politika pred probleme usodne važnosti. Potovanje predsednika ministrskega sveta De Gasperija v ZDA je izkazalo različne občutke pri Italijanih. V Italiji so ljudje, ki so pripravljeni zaradi svojih osebnih interesov in zaradi zaščite razrednih predprav sprejeti tuje nadzorstvo, pa čeprav bi žrtvovali narodno neodvisnost. Komunisti niso nikoli zahtevali zase kakih predprav, zato pa zahtevajo in bodo branili popol-

no neodvisnost svoje države. Pokrajinska konferenca KP Italije v Firencah je poslala 25. kongresu italijanske socialistične stranke v Rimu naslednji pozdrav: »Pokrajinska konferenca KP Italije pošila kongresu bratske socialistične stranke bratski pozdrav vseh italijanskih komunistov. Kot zvesti in vztrajni borci za demokracijo in socializem želimo vašemu kongresu popoln uspeh v boju za dosego teh ciljev. Kot dosledni in vztrajni borci za enotnost delavskega razreda in delavcev želimo, da bi izšla socialistična stranka iz kongresa še močnejša, še bolj enotna in še bolj združena.«

DELO VARNOSTNEGA SVETA
DODATKI MIROVNE POGODBE Z ITALIJO, KI SE NANAŠA JO NA VPRAŠANJE TRSTA, SO BILI ODOBRENI

Dodatki mirovne pogodbe z Italijo, ki se nanašajo na vprašanje Trsta, so bili odobreni.

Varnostni svet, ki je sprejel in priložil dodatke k predloženim mirovnim pogodbam z Italijo in ki se nanašajo na ustanovitev in upravljanje svobodnega ozemlja Trsta, je odobril tri dokumen-

te, to je dokument o začasnem režimu svobodnega ozemlja Trsta, stalni statut svobodnega ozemlja Trsta in dokument o svobodni luki Trsta.

S tem prevzema Varnostni svet vse odgovornosti, ki izvirajo iz odobrenih teh dokumentov.

VIETNAMCI SE BORIJO PROTI KOLONIALNI ODVISNOSTI

Sedanje borbe v francoski Indokini pričajo, da je vietnamsko ljudstvo trdno odločeno braniti svojo svobodo pred bivšim osvobodnim režimom kolonialne odvisnosti, vendar pa skušajo Vietnamci s pogajanjmi doseči rešitev svojega vprašanja, medtem ko so vse njihove sile mobilizirane in se borijo z orožjem proti imperialistom. Predsednik vietnamske republike se je obrnil na francosko vla-

do in francoski narod s pismom, v katerem je podal pogoje, ki so po mnenju Vietnamcev nujno potrebni za vzpostavitve miru. Pogoji zahtevajo takojšnjo prekinitev vojaških akcij v Vietnamu, Hočinčinu. Anamu in Tonkingu, kakor tudi, da se obnovijo pogajanja, ki so se pred časom pričela, da se dokončno uredijo francosko-vietnamski odnosi.

Albanija zahteva, da se udeleži sestanka v Moskvi

Ker se bliža zasedanje Sveta zunanjih ministrov v Moskvi, je poslal predsednik vlade in minister za zunanje zadeve Ljudske republike Albanije generalni polkovnik Enver Hodža štirim zunanjim ministrom brzojavko, v kateri zahteva, da se udeleži sestanka tudi Albanija, ker je pri tem neposredno prizadeta. Albanija je zakonito prizadeta v določanju mirovne pogodbe z Nemčijo, ker je pretrpela zelo težke izgube med nemško okupacijo in je vodila ogroženo borbo proti nacističnemu okupatorju. V resnici je Albanija ena izmed prvih žrtev fašistične napadalnosti in je postala žrtev imperialističnih hord že leta 1938. Že spoočetka je bila zapletena v vojno z italijanskimi okupatorji. Borbo proti osvoboditvi je nadaljevala ne da bi štela kakršne koli žrtve, ki znašajo 27 tisoč padlih, 12.600 ranjenih, okrog 10 tisoč ujetih in političnih ujetnikov in 60 tisoč požganih in porušeni domov. Albanija ima vso pravico do vojne odškodnine in iz tega razloga zahteva vlada LR Albanije, da priznajo njeno pravico ter da se udeleži bližnjega sestanka, kjer bo obrazložila svoje stališče kot delanski član konference v svojstvu enakopravnosti z ostalimi člani.

Osvobodilna fronta je na Koroškem edina stranka, ki ščiti koristi Slovenskega naroda

Po vsej Koroški se prirejajo množični mitingi, na katerih zahtevajo slovenske ljudske množice uradno priznanje Osvobodilne fronte Slovenske Koroške kot njihove politične organizacije.

Prebivalci občin Bela in Zelezna kapla so poslali z mitinga zaveznikemu kontrolnemu svetu na Dunaju naslednjo resolucijo:

»Prebivalci občin Bela in Zelezna kapla, zbrani 5. januarja letos na mitingu, soglasno zahtevamo uradno priznanje Osvobodilne fronte Slovenske Koroške.

V času Hitlerjevega terorja je bila

Osvobodilna fronta edina organizacija, ki je pričela oboroženo borbo proti nemškimi zatiralcem in zavojevalcem. Samo iz Zelezne kaple je okoli 300 partizanov, od katerih jih je 50 padlo v osvobodilnem boju. Po zlomu Hitlerjevega rajha predstavlja Osvobodilna fronta Slovenske Koroške edino stranko, ki resnično zastopa in ščiti interese slovenskega naroda na Koroškem.

Zato smatramo, da je naša zahteva po priznanju Osvobodilne fronte popolnoma upravičena in pričakujemo, da bo izpolnjena.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Soudeležba naše mladine pri gradnji Mladinske proge Šamac-Sarajevo je naša osrednja naloga

Mladina Jugoslavije!

S svojim prostovoljnim delom in vztrajno požrtvovalnostjo pri izgradnji in obnovi naše v vojni opustošene države si zavzela prvo mesto in ponesla slavo naše mlade generacije naših narodov daleč izven meja naše države. Naj bo to leto leto še bolj množičnih, še večjih delovnih poletov mlade generacije Jugoslavije in to ne samo v izgradnji naše države, temveč povsod i v šolah i na univerzah, povsod, kjer dela ali se uči mladina! Šolska, strokovna, fizična in kulturna vzgoja naj ti bo naloga, a ostali čas posveti izgradnji in obnovi naše države! Gradnja novih železniških prog, novih cest, novih tovarn in rudnikov, novih zgradb naj čaka tudi tvojo udeležbo v letu 1947!

Maršal Tito

Brez dvoma je, da bo mladina v letošnjem letu pokazala, kako pravilno in umestno je zaupanje vanjo, kadar sprejme Titov poziv. Svoje veliko zaupanje in ljubezen, ki ju goji do našega draga maršala Tita, je tako veliko, da ji njegove smernice pomenijo zakon. Mlade sile, čete, brigade pa znajo svojo ljubezen in zaupanje v maršala Tita spremeniti v mogočne delovne uspehe, brez katerih razvoj Jugoslavije ne bi bil zagotovljen. Danes pa je zato prav mladina jugoslovanskih narodov usmerjeval-

ka hitrega porasta gospodarstva in temeljna šola za uresničenje proizvodnega načrta nove Jugoslavije.

Največja delovna naloga, katero je mladina jugoslovanskih narodov sprejela, je zgraditev nove »Mladinske proge Šamac-Sarajevo«. Ta proga ne predstavlja samo največje naloge mladine, temveč tudi največjo in najobsežnejšo novo graditev v naši domovini Jugoslaviji, kar se jih bo izvedlo v letu 1947. Po načrtu se bodo dela pričela 1. aprila.

Zakaj bomo gradili novo Mladinsko progo Šamac-Sarajevo

Dolina, po kateri teče reka Bosna, je bogata na rudah, prav posebno na železni rudi. Prav tako počivajo v tem območju silni skladi premoga. Tako je tomočju tam ležišče dveh odločujočih čimitejev in obenem pogoji za razvoj naše težke industrije. Nam pa je jasno, da od brzine, s katero se bo razvijala težka industrija v dolini reke Bosne, je preindustrializacija naše celotne države in obenem ustvarjanje našega prvega petletnega načrta.

Z vidika razvoja našega gospodarstva na splošno se predvideva porast prometa na progi Sarajevo-Brod, ki že danes ne more več zadovoljevati vsem prevoznim potrebam. Ker je omenjena proga celo ozkotirna, je potrebno, da se tim prej zgradi normalnotirna proga, ki ne bo zavirala industrializacije, ko se bodo navajala dela večjega obsega.

Izgradnja premogovne in kovinske industrije predstavlja osnovno nalogo, vendar ne edino, ki bi zahtevala hitro izgradnjo proge Šamac-Sarajevo. Ne

smemo prezreti dejstva, da v dolini reke Bosne že danes obstojajo velika podjetja lesne industrije, nahajajo se tam tudi velika ležišča laporja, iz katerega se bo izdeloval cement. Torej obstojajo tudi možnosti za razvoj drugih industrijskih vej in ne samo premogovne in kovinske.

Ni manj važno pa ni dejstvo, da predstavlja proga Šamac-Sarajevo del bodoče železnice, katere naj bi tekla do pristanišča Ploče na Jadranskem morju. To bo na vsak način podprlo razvoj naše pomorske plovbe, za katero sicer imamo mnogo povoljnih pogojev že danih.

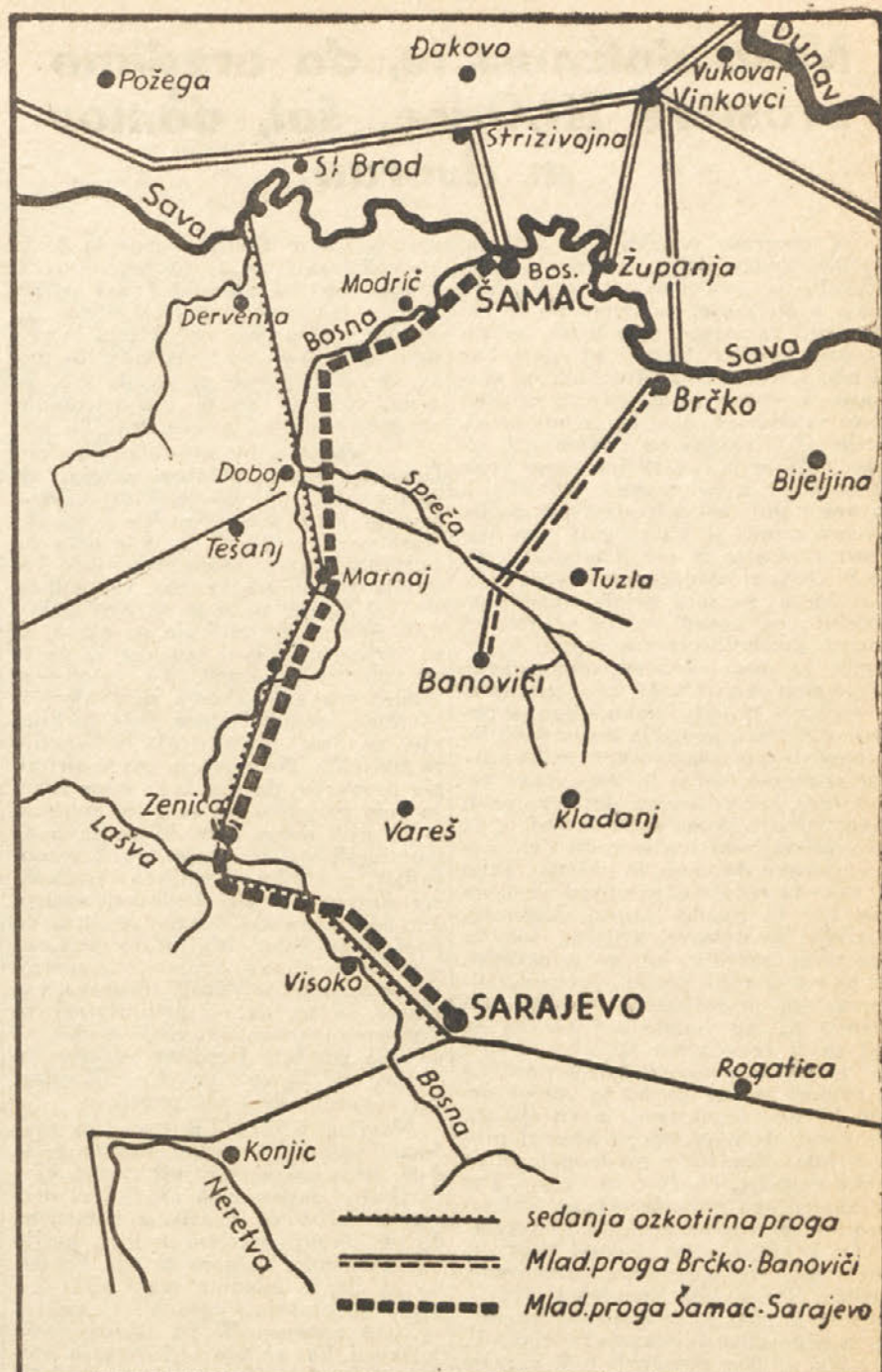
Tudi če ne mislimo na druge zelo važne gospodarske momente, če ne mislimo na to, kaj pomeni vsaka železnica za razvoj kulture in porast življenjske ravni ljudstva, je že dovolj utemeljeno s tem, kar smo navedli, da spada gradnja te proge med najvažnejše naloge v državi. In te naloge morajo biti čim prej izvršene, med njimi tudi nova mladinska železnica.

Naša mladina je v letu 1946 z delom na progi Brčko-Banovići dokazala svojo enotnost z vso jugoslovansko mladino

Že 28. maja 1940 je odšla na delo prva brigada s Slovenskega Primorja, brigada narodnega heroja »Janka Premrla-Vojtaka«. Ta brigada, ki si je z delom priborila prehodno zastavico, se je vrnila udarna in odlikovana z Redom dela prve stopnje. Njen komandant, tovariš Cetina Mirko, namestnik komandanta, tovariš Mervič Franc-Igor, ki je danes sekretar okrožnega odbora ZAMJK in udarnik-miner, tovariš Kos Ivan pa so prešli od Prezidijske ljudske skupščine FLRJ odlikovanje Reda dela tretje stopnje. Tudi ostale tri brigade, »Pine Tomažičev«, »Rudija Mahnič-Brkinec« in »Soška«, od katerih zadnji dve sta se vrnili po dokončani graditvi proge 10. novembra, so vse tri postale udarne. Skupno so šteje vse štiri brigade, ki so delale na Mladinski progi, 917 mladincev in mladink, od katerih je 74 postalo udarnikov, okoli 150 pa je bilo pothvaljenih.

Toda mladinci in mladinke, ki so lani delali na Mladinski progi, niso le ogromno prispevali k izgradnji svoje domovine; mnogo so pridobili tudi v splošni vzgoji, tako politični, kakor tudi strokovni in splošno kulturni in med njimi se je široko razvila tudi fizkultura, ki vzgaja zdrav duh v zdravem telesu. Danes mnogi brigadirji zavzemajo odgovorna mesta v naših organih ljudske oblasti, v gospodarstvu in v mladinski organizaciji. Utrdilo se je med njimi še bolj bratstvo vseh narodov Jugoslavije, skovano v narodno osvobodilni borbi, še več, utrdila se je tudi enotnost napredne mladine vsega sveta; pri gradnji proge so namreč sodelovale tudi brigade drugih narodov in spominjamo se, s kakšnim veseljem so nas inozemske brigade obiskale po končanem delu na Primorskem.

Pa tudi v drugih krajih so naše brigade prispevale svoj delež. Gradnje ce-

sedanja ozkotirna proga
Mlad.proga Brčko-Banovići
Mlad.proga Šamac-Sarajevo

1577 mladincev in mladink je v letu 1946 delalo v okrožnih brigadah in skupno so napravili 1.100.000 delovnih ur v vrednosti 40.700.000 lir. Kako ničevi postanejo nekateri stari izreki, češ »mladost je norost, čež jarko skače, kjer je most« in »kadar odrasli govorijo, mladi naj molče«, če pogledamo ta dejstva! Ni si mladina zastoj pridobila enakoprav-

nosti v narodno osvobodilni borbi; nasprotno, stotisoči mladih junakov so padli v borbi za lepšo bodočnost. Prav tako pa tudi danes mladina z delom dokazuje, da je vreden član družbe, vreden, ker s svojim mladostnim ognjem ustvarja boljšo bodočnost vsega delovnega ljudstva. Ljudstvo Jugoslavije bo zato svojo mladino vedno visoko cenilo.

Tudi pri gradnji nove proge bomo delali z vsemi svojimi silami

Kakor lansko leto, tako bo tudi v letu 1947 mladina storila vse, da izpolni svojo največjo nalogo — gradnjo proge Šamac-Sarajevo.

V skupnem številu se bo udeležilo gradnje proge Šamac-Sarajevo iz Vzhodno primorskega okrožja 1350 mladincev in mladink. Šli bodo v petih brigadah po 270 mladincev, ki bodo razdeljene na 4 čete. Seveda je to le najmanjše število, ki smo si ga zadali v načrtu; načrt pa hočemo prekorati. To pa bomo dosegli le, če se bo celotna mladinska organizacija lotila priprav s potrebno resnostjo in če bo pri tem sodelovalo vse naše ljudstvo, združeno v Osvobodilni fronti, zlasti pa naši delavci, združeni v

sindikatih, in žene, povezane v Slovensko-italijanski antifašistični zvezi žena. Proga Šamac-Sarajevo ni samo mladinska zadeva; nasprotno, ona je ponos vsega našega ljudstva, saj bo prispevala ogromni napredek v petletnem načrtu gospodarskega dviga, industrializacije in elektrifikacije. Zato tudi njena izgraditev ni odvisna samo od mladine, ampak od vseh množičnih organizacij in raznih ustanov, ki bodo naše brigade opremile. Prav izkušnje lanskega leta, ko se je za organizacijo brigad zanimala večkrat samo mladinska organizacija, nas uče, da je potrebno sodelovanje vsega ljudstva, če hočemo doseči čim večje uspehe.

Pri pripravi brigad za progo Šamac-Sarajevo bo sodelovalo vse naše ljudstvo

Izkušnje lanskega leta nas uče nekaterih napak, ki jih moramo letos odpraviti, če hočemo premagati nenačrtost in odlaganje najvažnejših vprašanj v pogledu organizacije brigad na zadnje dneve pred odhodom.

Prvo tako vprašanje je izbira in priprava vodilnih kadrov za brigade. Lansko leto se je ta izbira vršila največkrat tik pred odhodom, zato pa se tovariši niso mogli dovolj pripraviti na zelo odgovorne naloge, kot jih postavlja vodenje mladinskih brigad.

Drugo veliko vprašanje pa je oprema naših brigad. Gradnja proge Šamac-Sarajevo bo uspela, ker je to vprašanje vsega ljudstva. Naši najboljši mladinci in mladinke bodo prostovoljno žrtvovali svojo delovno silo za srenejšo bodočnost naših narodov, tisti pa, ki ne bodo delali na progi, pa naj s požrtvovalno materialno pomočjo pripomorejo k organizaciji brigad. Naša domovina je Jugoslavija, zanjo smo prešli kri v borbi, za njen splošni procvit tudi sedaj nekaj žrtvuemo. Od tega, kako se bo prav z gradnjo proge dvignilo splošno blagostanje Jugoslavije, je odvisno tudi, kako se bo dvignil gospodarski položaj primorskega ljudstva.

V ta namen se bo vršil od 28. februarja do 1. marca teden za naše bri-

gade, v katerem bo mladina zbirala po tovarnah, po vaseh, po šolah, po mestih prostovoljne prispevke v denarju in v blagu za opremo naših brigad. Naš cilj je: brigade naj odidejo na progo čim bolj opremljene. Vsak brigadir naj ima svojo delovno obleko, oedejo, potrebne so brigadi kuhinje in kotli, sanitetni material, pisarniške potrebščine, fizkulturno orodje, razni glasbeni instrumenti, suha hrana za štiri dni itd. Od tega, koliko bo vsak zaveden državljan daroval sodelovanju opreme, je odvisno, kakšen uspeh bodo naše brigade dosegle.

Vprašanje števila naših brigadirjev in opreme delovnih čet je vprašanje, ki ga bodo reševali vsi zavedni člani naše Osvobodilne fronte. Naše ljudstvo bo razumelo pomen velikega načrta izgradnje proge Šamac-Sarajevo in bo pomagalo mladini, ki odhaja na tako delovno akcijo. Ni dovolj, da načrt izvedemo, ampak treba ga je tudi prekorati. Mobilizacija delovnih brigad je ena največjih nalog naše mladine in je vsakakor precej težka. Izvršili pa jo bomo, če se je bomo lotili načrtno, če bo pri njej sodelovalo vse ljudstvo in če se bomo zavedali, da je Jugoslavija naša resnična skupna domovina in da je od njenega celotnega dviga odvisno tudi izboljšanje blagostanja vsakega njenega posameznega državljana.

Naša mladina v Brčkom pri delu in pri politični uri

Mladinska proga je velika delovna šola naše mladine

Izkušnje, ki smo si jih pridobili na mladinski progi Brčko-Banovići in pri vseh drugih delovnih akcijah, so pokazale, da se pri tem dajejo velike možnosti za vzgojo mladega rodu. V borbi s prirodo jekleni značaj mladih ljudi, razvijajo se upornost in volja za doseg zmage. Tu vidi mladina in se tudi nauči marsičesa, kar v domači vasi ali mestu ne more. Poveča si splošno kulturno znanje, prav tu pri delu se kakor malokje mladina zblizuje, nauči se ljubiti drug drugega, razvije se velika ljubezen, ki povezuje vse člane delovne skupnosti. Z vseh strani naše Jugoslavije se bodo sešli mladinci in mladinke, spoznavali se bodo med seboj v skupnih naporih, požrtvovalnosti in zdravi zabavi in užrtovalnosti bratstvo in edinstvo naših narodov. Na ta način se bo še bolj poglobila in rastla ljubezen do skupne domovine Titove Jugoslavije. Z ene besedo povedano, v naši mladini se razvijajo vse one dobre lastnosti, ki so tako nujne za napredek naše domovine.

Mo bi pa napačno, če bi pozabili še druga dejstva, ki jih nudi mladinska proga za dvig najraznovrstnejših kadrov, ki so naši državi potrebni za uresničitev petletnega načrta, posebno pa kadrov za mladinsko organizacijo samo. Lansko leto se je organizirala cela vrsta tečajev, ki so trajali od 5 pa do mesec dni. Letos

so možnosti za organiziranje tečajev dokaj večje, a izkušnje, katere so dosežene, bodo pomagale, da bodo tečaji izkorističeni v kar največji meri. Tečaji se bodo lahko organizirali tako, da se tečajnikov ne bo odtrgovalo od rednega priročnega dela, ki traja vsega skupaj šest ur; že v začetku se bodo namreč tvorile posebne edince, ustanovljene iz tečajnikov. In prav nič ni pretirano trditi, da bo skozi dvomesečne tečaje za bolničarske delavce v vaseh, za voditelje fizkulturnih aktivov, analfabetskih tečajev, mladinskih domov, zborov, igralskih skupin itd. šlo okrog 10.000 mladincev in mladink. Prav isto število pa bo dovršilo dvomesečne strokovne tečaje raznih vej gradbene stroke.

Mladinska proga ima torej vse pogoje, da bo postala v resnici velika delovna šola za vse soudeležence pri njeni graditvi, posebno za one, ki bodo dovršili tečaje. Da pa bomo vse to uresničili, bomo poslali veliko število voditeljev in predavateljev, ki jih bomo za krajši ali daljši čas odtrgali od njihovega rednega dela. Jasno je, da tisti, ki bomo določeni za tako častno in veliko delo pri vzgajanju naše borbeno in požrtvovalne mladine, čutimo rast naše mladine in njeno veličastno nalogo pri bodočem razvoju naše države.

Mladino čakajo ustvarjalna dela, polna veličine

V začetku smo mislili, da se bo proga do Sarajeva nadaljevala s podaljškom proge Brčko-Banovići. Toda ko so bila izvršena podrobna merjenja in preračunavanja, se je pokazalo, da bo nova proga v dokaj večji meri odgovarjala namenu, če bo tekla po dolini reke Bosne do Samca. Tako je bil sprejet ta načrt, čeprav predvideva 65 km daljšo progo in zahteva velik most čez Savo.

Proga Šamac-Sarajevo bo dolga 237 km in bo imela 37 železniških postaj. Izvršeni proračuni so pokazali, da bodo zemeljska dela obsegala 3.897.000 kubičnih metrov, k čemer so všeti tudi

temelji. Tej vsoti je treba pridati čez 3 milijone kubičnih metrov kot dodatek pri gradnji. Predori bodo imeli skupno dolžino okrog 2000 m, kar pomeni, da bo treba izkopati okrog 87.000 kubičnih metrov. Skupno z železniškimi postajami bo postavljeno čez 340 kilometrov železniškega tira.

Ta velika in važna naloga stoji pred mladino vseh jugoslovanskih narodov, torej tudi pred mladino Slovenskega Primorja kot zemlje, ki je del močne in razvijajoče se Titove republike Jugoslavije.

vojkovi brigadirji v pohodu in kulturna skupina brigadirjev Soške brigade

Nашa dolžnost je, da uredimo prostore KLO-jev, šol, domov in dvoran

Ne moremo pozabiti in tudi ne smemo, kadar koli govorimo o preteklosti, o gospodarstvu, o kulturi, sploh o življenju, na dobo, ko je pri nas delil »pravico, celo kruh, dobro-poznani fašizem. Ničesar ni storil, kar bi bilo ljudstvu v korist. Tudi če vzamemo v poštev šole, tečaje, otroške vrtce in domove, nam mora biti jasno, da je bilo to naskok na slovensko ljudstvo. Cilj je bil poitalijančenje. Tega so se lotili z vso vno. Isti pritisk so vršili tudi na gospodarskem polju. Njihov namen je bil iztrgati nam Slovence zemljo iz rok, obubožati nas, da bi čimprej utonili v njihovem morju. Vse to so tudi delali, vendar so pozabili, da narod ve, zakaj vse to. Zvest, patriotičnost nas samih, pa je rasla in prav veličina domovinske vojne nam je to v polni meri pokazala.

Fašizem je čutil, kako izgublja položanje, kako jemljejo konec fašističnih bogovi: rop, umor in nasilje. In prav ker poznamo bistvo fašizma, prav zaradi tega, ker se borimo dosledno proti njegovim ostankom, moramo vedeti, da je vodil fašizem borbo proti delovnemu ljudstvu do kraja in načrtno. Tako je rušil še zadnje dneve pred porazom vse, kar bi služilo ljudski skupnosti. Razdejal je domove, dvorane, šole in vse javne zgradbe, ker se je zavedal, da je v tem velik pomen. Javne zgradbe, ki jih je fašizem ustanavljal ali osvojil, so mu služile kot gnezda za boj proti zavednemu ljudstvu. Vedel je, da jih bo ljudstvo potrebovalo, če si pribori oblast, da bo to pomoč pri čim hitrejši organizaciji nove oblasti. Mi vemo, da nam mnogo pomeni prostor, šola, dom, to so predpogoji, da se lahko uraduje, poučuje in vzgaja, kar je namenjeno gospodarskemu, kulturno-prosvetnemu napredku naše družbe.

Po končani vojni, povsod podrtije, pogorišča, vse oplenjeno, demolirano, razdrto, to je bila dedščina javnih zgradb, ki nam jo je zločinski fašistični in imperialistični osvajalec zapustil. Pri tem so mu pomagali tudi domači hlapci, ki so izgubljali zadnje upanje, da bodo še v naprej izkoriščali delovno ljudstvo.

Nič ni moglo preprečiti, da ne bi naši borci planili v doline, napočil je dan velike zmage — svobode. Dosegli smo to, kar smo stoletja samo sanjali in hrepeneli. Naša njiva je postala res naša in mi nje gospodarji. Utihihi so rafa, nič več jurišev ni na sovragove postojanke. Orožje je opravilo svoj posel in nastopil je čas dela, vsesplošnega napora in obnove.

Krajevni ljudski odbori, niso imeli doslej svojih pravih sedežev, ki so vršili svoj posel preprosto kakor so prilike dopuščale. Prav tako šole, ki so jih vodili učitelji-partizani in zavedne ljudske učiteljice, so bile skrite, brez prave opreme in učil. Saj je zadostovalo preprosta kmečka izba. Mladina se je zadovoljila s skednji in prirejala nastope zunaj na prostem. Tako je zahteval čas, nevarnost pred osvajačevim napadom. Vse te ustanove so s priborjeno svobodo morale dobiti novo lice, predvsem prostore.

Ljudstvo je razumelo te potrebe, pričelo je obnavljati javne zgradbe, priskočilo je na pomoč in odstopilo prostore za urade. Se več, pričeli smo graditi domove in dvorane. Danes prav dobro razumemo kaj je naš Krajevni ljudski odbor, da je organ ljudske oblasti, kaj je njegova naloga. Vemo, da zasluži vso našo pozornost, ker je to naš ljudski odbor in smo ga postavili sami. Vemo, kaj nam pomeni šola, kjer se uči naša deca-pionirji. Boj za našo šolo smo bili z vso odločnostjo in se v boju za našo šolo zrcalili narodnost in kulturno boj. Koliko požrtvovalnosti vidimo prav v sedanjih dne, ko se gradijo nove šole in so se že obnovile stare, izključno s prostovoljnimi udarniškim delom naših najširših množic. Mladina po vseh uresničuje svoje zahteve po lastnih in lepih mladinskih prostorih, kjer se medsebojno vzgaja in izživlja v zdravem kulturno-prosvetnem kot tudi političnem delu. V ta namen si je preuredila celo skednje, razrušene stavbe, kjer je prej bivala fašistična svojat. Lahko rečemo, da je cilj vsake mladinske organizacije lastni mladinski dom, do katerega ima naša mladina vso pravico. Bilo je zgrajenih več novih domov v Podkrajju, v Razdrtem je naravnost lep, čeprav je nastal iz starega skednja. Povsod se postavljajo odri, knjižnice itd., kar vse kaže, kako resno je pristopilo naše ljudstvo k delu za vzdrževanje in ureditev javnih prostorov. Razumljivo je, da je marsikje prostor premajhen, neprimeren, da komaj zadovoljuje prilikam, vendar so ti prostori skrbno vzdrževani, čedni, čeprav sila preprosti. Nosijo pač pečat zavednosti ljudi, njih pripravljenosti, da dajo priznanje tudi na zunaj svoji oblasti.

Toda poznamo par primerov, kjer prihaja od izraza malomarnost od teh prostorov. Sklepali bi na podcenjevanje samih sebe, ko gledamo nezdruzo malobrižnost in nemarnost. Prostor Krajevnega ljudskega odbora v Brancu ni podoben prostoru ljudske oblasti. Čeprav bi se dal najti v vasi bolj primeren prostor, je današnji urad kar se da od rok, skrit, kot bi živel še v nevarnosti pred okupatorjem. Napeti moraš vse sile, da ga zaslediš. Potem moraš ugotoviti: že naprej, da je prostor kar se da zanemaren, celo umazan. Krivda za to se ne more zvaliti samo na člane odbora, temveč na vse vaščane, ki pa so pokazali v mnogih primerih požrtvovalnost in pripravljenost. Prepričani smo, da bi s skupnimi napori lahko Branci poiskali drug prostor, kjer bi

uradoval njih ljudski odbor in da bi ga vzdrževali kot je potrebno in kot uraden prostor zasluži. Treba je nehati s takozvano »partizansčino«, ki je bila v času boja razumljiva in celo umestna. Danes smo svobodni in prosti, mislimo moramo na to, da tudi na zunaj storimo vse, da damo uradnim prostorom mesto in lice kot jim gre.

V Sempasu bi se dotaknili šole. Današnje stanje potrjuje mnenje, da se da primerjati hlevu. Prostor okoli šole in soba sama ne delata nikake časti. Ni umestno, da je šola tako zapuščena. Okna, vrata, stopnišča kot tudi prostori so naravnost v obupnem stanju. Povsod so si preskrbeli stekla, njih šola pa se odlikuje po oknih, ki so zamašena s kosi lepenke in še tu se vidi malomarnost. Ta primer je vreden graje in zahteva, da se do šole zavzame pravičen odnos. Šola je kraj, kjer se otroci pripravljajo in bogatijo za življenje. Potrebujemo snage, prijetnih prostorov, da jim je že sama misel na šolo prijetna. Ne sme jih odbijati, to je njih drugi dom, ki se ga bodo spominjali vse življenje. Otroci je občutljiv, je oblikujoč majhen človek, ki mu hočemo vcepiti izklesani značaj, pri čemer soodloča tudi okolica. In končno je šola občeljska last, ki brez šole nima pogojev za razvoj. V Sempasu pa je dovolj zdravega, pokazalo se je, da so pripravljeni za skupnost marsikaj storiti, vendar so na šolo pozabili. Ureditve poslopja in okolice naj bo ena izmed prvih nalog, ker so za to dani vsi pogoji.

Mladina v Ilirski Bistrici ima svoj dom. Treba pa je vedeti, kakšen je ta dom. Je to nekdanji otroški vrtec, kjer so skušali fašisti naši predšolski deci vcepiti fašistična načela, z namenom, da jih iztrgaajo staršem in jih vzgojijo kot sovražnike lastnega naroda. Pametno je, da je mladina segla sicer začasno po obstoječi zgradbi, ki služi v njihove namene. Ni pa storila svoje dolžnosti, kar se tiče vzdrževanja prostorov. Če vstopiš v prostore, ne čutiš sproščenosti niti privlačnosti. Stene v predvorju kot v dvorani so sivkasto umazane, polne številnih lukenj. Notranja ureditev se nanaša na nekaj barvstih papirnatih travk, ki prepletajo strop. Okna so za silo zamašena, samo da je. Tla so zapuščena, umazana, vzbujajo videz skrajne malomarnosti. Če pomislimo, da se teh prostorov poslužuje mladina že leto dni in več, ni nikjer nobenega opravičila, zakaj je dom v takem stanju. Tudi ne bo umestno opravičevati ta primer z izjavami, da je dom le začasen in da bo mladina gradila novi dom. Lahko je v načrtu prava palača, vendar ni še rečeno, da je dosedanji dom lahko tak kot hlev.

Kaj pa mladina sama? Nasprotno, pripravljena je na delo, aktivna in je to tudi dokazala. V tem je tudi vse nesoglasje, čemu tak položaj.

V Hrpelju-Kozini pa je primer, ki ga tudi ne moremo pohvaliti niti pozdraviti. Dijaški dom se nahaja v čudnem stanju. Doda se še drugo nadstropje, kar je popolnoma v redu, da pa se to vrši na škodo mladine, učenec, ki so zaradi del osebno prizadeji, to pa je nepravilno in obsojanja vredno. Nočemo valiti krivde na enega ali drugega. Važna je predvsem ugotovitev, da je tako in ne drugače. Nikjer ne morejo prevzeti krivde poedinci, če je tu skupnost, ki mora biti zainteresirana na dogajanjih. Sezona za povišanje zgradbe ni primerna, to ve vsak. Mladina ni zato tu, da prezeba in živi v neredu, ki ga dela povzročajo, temveč zato, da ima vso udobnost in se uči. Kakor rečeno, najvažnejše je dejstvo, da takšno stanje obstoja. Iz tega izvira naloga, da se zagotovijo vse sile, da se napaka čimprej odpravi. Načrtnost je predpogoj uspeha.

Po teh nekaj primerih nezdruvih odnosov, bi se dotaknili vprašanja na splošno. Prostori ljudskih odborov, ki niti pobeljeni niso, ki so umazani, kanižejo malomarnost. Nihče ne zahteva in tudi nima pravice, da bi bili v novih zgradbah in najmoderneje urejeni. Morajo pa biti dostojno vzdrževani, čedni, kar se da brez dvoma doseči in to so ljudje po večini z dejstvi dokazali. Notranja oprema je lahko preprosta toda lična. Služe potrebujejo okvir, nikakor ni prav, če so prirejane z žeblički, samo da je nekaj. Stremeti moramo za redom. K prostoru spada hodnik, stopnišče, oglasna deska, stenica in prostor pred hišo. Tako imajo prebivalci Sv. Križa (pri Ajdovščini) oglasno desko svojega Mestnega ljudskega odbora na hodniku. Ta oglasna deska je posebno v zgornjem delu na gosto preprežena s pajčevinjo, ki je stara gotovo leto dni. Niže pa domuje ta dve uradni objavi in propagandna tablica za širjenje našega tiska. To je malomarnost. Ponekod niso primerne napisne table. Tako v Sv. Križu težko prečitati, da je v hiši Mestni ljudski odbor, ker je tabla pričela kazati prvotno lice, barva in črke so obledle in čitaš prejšnje besedilo. V Grgarju se je celo prosvetna oddelek zadovoljil s čudovitim prostorom.

Sploh je treba misliti bolj široko. Javni prostori imajo perspektivo, da se bodo razvili v najmoderneje urade, šole, prostore in dvorane, ki bodo dajale možnosti smotne in točne ureditve, kjer bodo vdelani zvočniki in uradovali naši ljudje za nas same. Temu gremo naproti, zato moramo odpravljati »partizansčino« in zavzeti resno stališče pri ureditvi vseh javnih prostorov. Jasno je, da bodo v bodoče vsi izgovori neumestni.

Nova pota sedanje ljudske šole

Preteklo jesen je naša ljudska prosvetna oblast pričela združevati nižje organizirane šole z namenom, da iz šol eno- ali dvorazrednic dobimo višje organizirane šole z več oddelki. Povsod, kjer je bilo ljudem združevanje raztolmačeno, kjer so naše osnovne množične organizacije postavile to stvar kot boj med novim in starim svetom, med napredkom in nazadnjaštvom, povsod tam je ljudstvo to stvar sprejelo in navdušeno pozdravilo in tako smo dobili že precej višje organiziranih šol, kot govorijo na primeri sledečih krajev: Brezovo brdo, Danc, Javorje, Markovščina, Podgorje, Pračec, Prebeneg, Slope, Skofje i. t. d. Kjer pa je bil poskus združevanja nižje organiziranih šol izvršen odtrgan od ljudstva, zgolj z administrativnimi ukrepi, tam pa ljudje pomena združevanja niso razumeli in so nasledili ostudnim reakcionarnim, lažnim parolam, ki so jih začeli širiti sovražni elementi.

Samo tako so bili mogoči celo pojavi, da so prebivalci nekaterih krajev bili sprva z združenjem njihovih šol zadovoljni. To pa je uspavalo poedine množične organizacije, da niso bile dovolj budne in so prezrle, da ljudstvu nenaklonjeni sovražni elementi širijo naravnost provokatorske parole kot: »celo fašisti so nam dali šole, zdaj nam jih pa jemljejo naši.« Zato se je v takih primerih pojavil odpor, ko je prosvetna oblast pristopila k delu.

Da se v nadaljnjem delu za razvoj naše šole, kar je tudi eden izmed predpogojev za izenačenje prilik v našem okrožju, odpravijo dosedanje napake je nujno potrebno, da tej stvari predvsem naši krajevni funkcionarji posveto mnogo več pažnje. V bistvu mora biti vsakomur jasno, da je sedanja oblast ljudska in da kot taka vendar ne more in neče škodovati nosilcu oblasti — ljudstvu. Jasno pa je, da mora biti naše ljudstvo seznanjeno z vsemi problemi naše ljudske oblasti in je torej nujno, da v celoti razume, kaj zasluđu naša ljudska oblast z združevanjem šol.

Po nepopolnih podatkih iz leta 1940 je bilo na ozemlju sedanjega Vzhodno-primorskega okrožja 196 šol s 504 oddelki. Na eno šolo je prišel torej en oddelk in pol oziroma so bile šole po tej statistiki večinoma eno in dvorazrednice. O razvoju šolstva do konca prve svetovne vojne na tem ozemlju ni dobili podatkov. V dobi fašistične okupacije med prvo in drugo svetovno vojno je bilo ustanovljenih okrog 70 šol po pretežni večini samih enorazrednic. To so bile tiste šole, ki jih sovražni elementi prikazujejo kot »posebno naklonjenost« fašizma napram ljudstvu Slovenskega Primorja.

Oglejmo si resnico teh šol.

Niti bivša reakcionarna avstroogrska monarhija, toliko manj pa še fašistična Italija nista imeli namena nuditi slovenskemu ljudstvu pošene izobrazbe. Zlasti fašisti so ustanavljali šole iz čisto imperialističnih razlogov: fašistično vzgojo in miselnost je bilo treba zanesti v slednjo gorsko vas in slednje naselje. Najbolj primeren propagandist in agitator fašizma je bil učitelj italijanski šovinist in fašist, ki pa mu je bilo treba nuditi obliko vstopa v vas, torej postaviti mu šolo. Tako so zrasle enorazrednice po najbolj oddaljenih krajih z namenom, da se najbolj izrazito slovenskim vsem da italijanski značaj s tem, da se mladino nauči ne samo italijanskega jezika, ampak tudi italijanskega fašističnega mišljenja. To se torej pravi, vse v dobi fašizma ustanovljene šole enorazrednice so imele nalogo vnesti najostudnejša načela fašizma med slovensko ljudstvo, te ljudi pofašistiti, nikakor pa ne izobraževati. To so ljudje v Slovenskem Primorju dobro čutili in dobro poznano žilav odpor slovenskega rodu proti tem sistemom potujčevanja. Zato pa nam taka oblika šole, ki nam jo je zapustil fašistični red, ne sme biti merilo pri naprednem vzgojnem delu, ki je na tej osnovi nemogoče, ampak moramo tako obliko šole smatrati kot veslino fašizma in jo odstranjevati.

Res je, da je šola z enim oddelkom v poedinih terensko raztrganih predelih danes še zasilen izhod, nikakor pa nam ne more biti taka šola osnovni tip napredne šole, ki je našemu ljudstvu potrebna in koristna.

Posledice reakcionarnega prosvetnega dela Italije so še danes občutne. Od celokupnega števila šol v našem okrožju je še vedno velik del enorazrednic, na 267 šol pride 159 šol z enim oddelkom, to se pravi, da smo v dosedanjem delu uspeli nekaj šol z enim oddelkom že združiti. V ostalih predelih Slovenije pride v okrajih terensko sorodnih našim na eno šolo 3,5 oddelka. Z drugimi besedami rečeno, so tam po večini tri- in štirirazrednice, to se pravi mnogo višje organizirane šole.

Ce pa pogledamo še drugo stran, to se pravi, koliko nam osnovna nižje organizirana šola lahko nudi, bomo ugotovili, da so pozitivne strani te šole res skrajno, skrajno majne. Uspehi na šolah z enim oddelkom ne morejo biti tak, kot na šolah z več oddelki, topa zato ne, ker se učenci na šoli z enim oddelkom poučujejo v najmanj treh skupinah, od katerih vsaka obdeluje svoj učni program. Učitelj torej lahko posveti vsakemu oddelku neposredno le eno tretjino odmerjenega časa. Če je na enorazrednici 27 ur pouka, odpade torej na vsak oddelk le tretjina, to je 9 ur. Ostali čas je uporabljen za neposredni pouk, pismene vaje in podobno. Spreten učitelj današnjega kova, ki ve, da je njegova naloga mladino naučiti, stremi sicer za tem, da čas čim bolj izrabljuje, vendar niti od daleč ne more obravnovati snovi v tolikem obsegu, kot na šoli,

kjer se učitelj lahko neposredno bavi celo uro z enim samim razredom. Vsaka učna ura na višje organizirani šoli je polno izkoriščena in je potem jasno, da morajo biti uspehi na taki šoli boljši in znanje učencev temeljitejše in obširnejše. Uspehi učencev z malo oddelkom so na srednjih šolah slabši in zahtevajo od dijakov več naporov, kakor od dijakov, ki so prišli iz višje organiziranih šol in ki lažje sledijo gimnazijskemu pouku. Tega se naši ljudje tudi dobro zavedajo in je že navada, da pred vstopom na srednje šole pošljejo svoje otroke na šole z več oddelki.

Po ostalih predelih Slovenije je bilo v tem šolskem letu ustanovljenih več višjih osnovnih šol s predmetnim poukom. Kakšne so te šole? Učitelji poučujejo razne predmet po strokah tako kot na srednjih šolah. Te šole so z enkrat še poskusne, pokazale pa so lepe uspehe. Ko bo tak tip šole ustaljen, bo izobrazba treh razredov take višje osnovne šole enaka oni izobrazbi, ki jo dobi učenec v nižji gimnaziji, ki bo v bodoče trajala tudi tri leta. Učenec, ki bo končal tako višjo osnovno šolo, bo mogel prestopiti v višjo srednjo šolo ali pa njej enako strokovno šolo. Jasno pa nam mora biti, da je za ustanavljanje takih šol in za uvažanje predmetnega pouka v njih predpogoj višje organizirane šole.

Brez dvoma pa je treba pri združitvi šol vedeti, da za tako obliko šole govorijo tudi gospodarski, zdravstveni in socialni razlogi. Šole z enim oddelkom so danes po veliki večini nameščene v zasebnih prostorih, ker so fašisti skrbno gledali na to, da uničijo pred svojim poginom vse, kar bi ljudstvu koristilo v nadaljnjem razvoju. Današnji šolski prostor v Vzhodno-primorskem okrožju v velikih primerih ne odgovarja osnovnim predpisom. To je jasno tako ljudem samim kot učencem, kot učiteljem in ljudsko-prosvetnim oblastem. Za večino naših šol bo treba zgraditi nova šolska poslopja. Po zakonu o ljudskih odborih so krajevni odbori dolžni materialno vzdrževati osnovne šole. Pri združitvi šol se bodo materialni izdatki sorazmerno razdelili na več krajevnih odborov, ki bodo sposobni dajati močnejšo gospodarsko osnovo, kar bo prišlo tudi v poštev zlasti pri gradnji novih šolskih poslopj. Vzdrževanje in gradnja šole z več oddelkom je ren tabilnejša, kakor pa odgovarja večje število šol z enim oddelkom. Nova šola bo morala imeti vse potrebne pritlikline in prostore, kakršnih dosedanje šole niso imele, ker niso zasledovale takih ciljev, to se pravi ljudsko-vzgojnih ciljev, kakor ga zasluđu sedanja šola. Nove šole bodo morale imeti telovadnico, pet šol pa rabi pet telovadnic. To je vsakomur jasno. Seveda ni rečeno, da bomo imeli že jutri povsod zahtevane moderne šole, gotovo pa je, da moramo že danes graditi šole po modernih sodobnih načelih in že danes vedeti, kje jih bomo gradili in za območje katerih krajevnih odborov bo vsaka izmed novo zgrajenih šol služila.

Enako je z učili. Vse naše šole bo treba z učili znova opremiti in pri tem velja enaka ugotovitev kot pri vgrajanju telovadnic itd. Zato je jasno, da bodo višje organizirane šole lahko opremljene z različnejšimi sodobnimi učnimi pripomočki, kar bo brez dvoma vplivalo na kvaliteto pouka in s tem tudi na višino znanja, kar je prva zahteva naše ljudske šole.

Prav tako se naši domovi za srednješolsko mladino šole razvijajo in bodo zmogli le postopoma sprejemati ves ogromen dotok mladine, ki bi rada nadaljevala svoj študij na srednjih šolah. To pomeni, da bo mogel marsikdo na višjo osnovno šolo, ki mu bo nudila izobrazbo nižje srednje šole in potem prestop v druge šole brez posebnih stroškov, zaradi tega ima združevanje šol tudi socialen pomen.

Razlogi, iz katerih se je naša nova ljudska oblast odločila za združevanje šol, so torej samo uresničevanje tega, kar ljudstvo od današnjih ljudskih oblasti v pogledu ljudsko-prosvetnega dela upravičeno pričakuje. Nemogoče si je namreč misliti dviga povprečnega znanja vsega našega ljudstva na eno-

razrednicah, zato je nujno potrebna višje organizirana šola.

Vse to govori, da so torej nasprotniki združevanja šol nasprotniki in sovražniki našega ljudstva in če bomo pogledali globlje, bomo to ugotovili tudi na primerih. Primerjava fašistične šolske politike z našo se je brez dvoma mogla roditi v glavi reakcionarja in to že precej zakrknjenega, kajti kdo izmed poštenih ljudi bi vsaj na kraju pameti mogel misliti, da s poštenim namenom v korist ljudstva postavljajo isti fašisti šole po vaseh, ki zapirajo in pobijajo pošteno delovno ljudstvo. Pri tem se je treba za vedeti, da mora naše ljudstvo združeno v Osvobodilni fronti v celoti vedeti, da je prešla hlapčevska reakcija po porazih na bojišče in gospodarstvu na najbolj gnusne podtalne oblike boja proti našemu ljudstvu. Enako se je moglo roditi tudi samo v glavah ljudstva nenaklonjenih elementov geslo lokalpatriotizma, s katerim bi radi škodovali sovražniki ljudstva hitremu napredku naših množic.

Drugi razlogi, ki jih pa kakor koli, včasih tudi upravičeno, navajajo ljudje pa so stvar rešitve na vaseh samih. Tako je z obutvijo. Res je, da danes nimamo še vsega, kar bi radi imeli oziroma kar nam je še vse potrebno, toda krajevni ljudski odbori so dolžni poskrbeti za obutev učencev, da lahko hodijo v zimskem času k pouku. Problem preskrbe z obutvijo nikakor ne sme biti razlog, ki bi oviral napredek našega šolstva. Prav tako je z opremo šol.

Vedeti je treba, da ne smemo malih problemov postavljati pred reševanje velikih nalog, ki so občeljskega pomena in občeljske koristi. Da je obisk na šolah v zimskem času manjši kot sicer, je povsem normalen pojav. Zaradi burje, ki je bila v času pred novim letom, je bil obisk celo v središčih tako nizek, da se pouk ni mogel vsiti. Gotovo je, da pade šolski obisk toliko bolj na vaških šolah. Vendar ni ta izguba, ki jo utrpeli učence zaradi zimskega časa, v nikaki primeri z izgubo, ki jo utrpel, če je ves čas sedemletnega šolanja priklenjen na šolo z enim oddelkom.

Vsa ta dejstva dovolj jasno osvetljujejo pomen združevanja šol. In kjer bi sovražniki ljudstva postavili parolo: »Mi imamo šolo že toliko in toliko let in je ne damo,« tam bo naše ljudstvo odgovorilo, da govorijo prav tako kot tisti, ki bi rekli: »Že 50 let orjemo z lesenim plugom, zakaj bi danes orali s traktorjem?« ali pa: »Naši predniki so se vozili z vozmi, zakaj bi se mi vozili z avtomobili?« Našim ljudskim množicam je namreč jasno, da na primer: ne bi bilo nove Jugoslavije, da ne bi bilo vsega tega, kar smo z novo Jugoslavijo dobili, če ne bi zrušili stare. Za dosego napredka je treba rušiti zastalost. Mi dobro vemo, da so včasih takozvani davkarji in sodni uradniki izjemali ljudstvo na vasi s tem, ko so ljudem napisali prošnjo ali podobno, ker ljudje niso znali sami pisati, da je bilo globoko zakoreninjeno načelo: treba bo do tistih, ki se razumejo na pisanje. Nam je jasno, da se torej proti izobrazbi ljudstva ljudstvo ne more boriti, ampak samo tisti, ki bi radi videli, da bi bilo ljudstvo zaostalo.

Marsikje je ljudstvo z razumevanjem sprejelo združevanje šol, kakor smo uvideli našli vasi pred vsem iz okraja Hrpelje-Kozina, koder so bile združitve izvedene v največji meri. Najmanj pa se je v tem pogledu storilo v Vipavskem okraju, kjer je za to danih največ pogojev.

Odslej se bo vršilo združevanje šol načrtno in to povsod tam, kjer to dovoljujejo terenske prilike. Nemogoče je, da bi še nadalje obstojale ločene nižje organizirane šole na razdalje 20 minut. To bi se reklo nadaljevati šolsko politiko, ki so jo vodili največji sovražniki našega ljudstva z namenom, da ga duhovno zasnujejo in se s tem lažje polaste tudi njegovih materialnih dobrin. S tem se postavljajo pred vse naše terenske množične organizacije naloge, da resno pristopijo k reševanju tega problema in da k temu pritegnejo najširše ljudske množice.

Cestne baze Idrja, Postojna, Ilirska Bistrica in Koper so zaznamovale 11 udarnikov

V teku tromesečnega tekmovanja »Za priključitev Julijske krajine k materji Jugoslaviji« je delo cestnih baz Idrja, Postojna, Koprna in Il. Bistrice rodilo novih 11 udarnikov dela in obnove.

Od tega so pri cestni bazi Idrja proglasili za udarnike 4 tovariši, to so: tovariš Čerin Jožef, ki dela na državni cesti Idrja—Zelin. Prekoračil je tekmovni načrt pri pripravljanju gramoza za 62 %. Tovariš Obid Roman je zaposlen na federalni cesti Cerkno—Podpleče. Tekmovalni načrt je pri pripravljanju gramoza prekoračil za 110 % in pri popravilu ceste za 42 %. Tovariš Murovec Anton, ki je zaposlen na federalni cesti Grahovo 1/3 a, je v tekmovanju »Za priključitev« prekoračil tekmovni načrt pri popisanju za 32 % in pri pripravljanju gramoza za 40 %. Sedej Franc, ki je zaposlen na federalni cesti Sp. Idrja—Oblikov vrh, je prekoračil tekmovni načrt pri pripravljanju gramoza za 73 % in pri popisanju ceste za 35 %.

Izmed delavcev cestne baze Postojne je 5 tovarišev proglasenih za udarnike. To so tovariši: Komar Ignac, ki je zaposlen na cestni bazi Postojna—Razdrto kot nadzornik cestne baze. Omenjeni tovariš je vzorno vodil asfaltiranje cest, obenem pa je pomagal v pisarni in v odložitvi vodje cestne baze vršil sam njegove posle. Dnevno je delal povprečno po 11 ur. Tovariš Bak Franc je kot cestar na cesti Divača—Lokev prekora-

čil določene dnevne norme pri popraviljanju ceste za 25 %. Tovariš Jerič Anton je zaposlen v kamnolomu Razdrto. Pri vrtanju skal s kompresorjem je prekoračil delovno normo za 39 %. Tovariš Miklavčič Vinko je cestar na sektorju Planina—Ravberkomanda. Pri asfaltiranju ceste je prekoračil delovno normo za 23 %, poleg tega pa je še vzorno vodil svojo delovno skupino. Ta tovariš je bil ob zaključku Titovega tekmovanja proglasen za udarnika. Tovariš Jug Ivan je zaposlen na cestni bazi Postojna in dela na cesti Postojna—Rakitnik. Pri pripravljanju gramoza je prekoračil delovno normo za 22 % in pri popisanju ceste za 27 %.

Od cestarjev cestne baze Koper je bil za udarnika proglasen tovariš Palčič Jože, ki je zaposlen na cesti Kubed—Sočerga. Omenjeni tovariš je prekoračil tekmovni načrt pri pripravljanju gramoza za 40 %, pri popisanju ceste za 38 % in pri čiščenju jarkov za 60 %.

Cestna baza Il. Bistrice je v svojem delokrogu proglasila tovariša Senkic Josipa za udarnika. Zaposlen je na federalni cesti 1/40 Il. Bistrice—St. Peter na Krašu. Pri drobilcu je prekoračil delovno normo za 50 %. Omenjeni tovariš je bil za svoje vestno delo od sindikalne podružnice cestarjev Il. Bistrice že poveljen in nagrajen.

Od vseh teh tovarišev jih je bilo 7 v času NOB aktivno udeleženih v NOV.

Pristopimo k delu na združnem polju s čisto jasnimi pojmi

Tajnik PPNOO tov. France Perovšek:

FIZKULTURA

Po zaključku fizikturnega tedna

(Nadaljevanje.)

Iz članka predsednika vlade LRS tov. Miha Marinka je razvidno, da moramo produktivnim zadrugam posvečati največjo pažnjo in pokreniti vse, da bodo zainteresirani obrtniki, kmetje itd. v svojo lastno korist take zadruge ustanavljali. Imamo že primere, ko so nekatere produktivne zadruge pričele kar lepo delovati, toda kljub temu so to le še bolj osamljeni primeri. Dejstvo je, da imamo pri kmečko produktivnih zadrugah šele skromne začetke, pri obrtniških je nekoliko boljše, lahko pa trdimo, da so obnovitvene zadruge v celoti najbolj razmahnile, imele v preteklem letu zelo lepe uspehe in dejansko v praksi dokazale vso moč ustvarjanja, ki temelji na zdravi — res zadrugi osnovi.

Oglejmo si nekaj značilnosti pri vsaki izmed teh treh vrst produktivnih zadrug:

V odnosu do kmečko produktivnih zadrug se je začela uveljavljati tendenca prehitenejšega razvoja — stremenje, da bi že takoj v začetku dobili višji tip kmečke produktivne zadruge. Vemo pa istočasno, da je po naših vaseh cela vrsta vprašanj, ki se ne samo dajo zadrugi rešiti, temveč, katera hočejo kmetje sami reševati na tak način. Toda, v takih primerih pa ni tu iniciative odgovornih funkcionarjev, ki naj bi pri tem uveljavljali zadrugi, pa za katero so naši kmetje pripravljani. Gre za to, da se enkrat preneha z nezdavnim in škodljivim govorjenjem o zadrugah, kar izvira iz nevednosti nekaterih naših funkcionarjev; to govorjenje naj zamenja konkretni študij problemov na terenu, ki pa mora imeti za posledico zdrave ukrepe, kateri so za vsakega poštenega človeka razumljivi, za našega kmeta pa razumljivi posebno še zato, ker ima od njih izključno on sam velike koristi.

Oglejmo si primer vipavske vinarske (produktivne) zadruge: v začetku so kmetje-vinogradniki stali ob strani, niso se vpisovali v to zadrugo. Star upravni odbor ni imel s kmeti-vinogradniki življenjskega stika, imel pa je stare nazore — tendenco, da bi uveljavil nekaj monopol na vinskotrgovino. Stari odbor je bil na obnem zboru izmenjan in zadruga je pričela po tej reorganizaciji drugače delovati, prvi uspehi se že kažejo.

Število članov prej: 280.
Število članov sedaj: 780.
Odkupljenega grozdja za 12 milijonov 420.000 lir.
Prodanega vina za 25.720.000 lir.

Združniki so dali velik procent pridelanega grozdja v zadrugo, koder se je predelalo v vino s pomočjo modernejših priprav, to pa je zagotovilo njegovo boljše kvaliteto in s tem mnogo večjo možnost odprodaje.

Tudi nekaj živinorejskih zadrug že pričinja mnogo boljše delovati.

Lahko bi še navedel primere, ki zgovorno potrjujejo to, da obstajajo vsi pogoji, da si tudi produktivno združništvo utre med kmeti naglo svojo pot. Jasno pa je, da morajo novo nastajajoče produktivne zadruge med kmeti že v svojem začetku znati vključiti v svoj delokrog važna — sedaj aktualna gospodarska vprašanja, katera stojijo pred posameznim kmetom. In tudi obdelovanje zemlje predstavlja za vsakega kmeta problem za sebe, kateri se da tudi že sedaj reševati na zadrugi osnovi. Tovariš predsednik Marinko piše o tem sledeče:

»Treba je samo razmisлити in začeti z najprimitivnejšimi oblikami združnega sodelovanja, izdelati za vzorce več tipov združnih pravil, pa bomo ugotovili, da se tako ali drugače oblika in vsebina združnega produktivnega sodelovanja more vpeljati v prav vse panoge kmečkega gospodarstva. Če začnemo z najbolj primitivnimi oblikami, bomo videli, da se zadruge lahko organizirajo; lahko organizirajo na zelo različne načine, v zelo različnih stopnjah, ki morejo biti priladne kmetu, koristiti mu za njegov prospek in biti koristne občin našim družbenim interesom.« Dalje: »Kmeta se zelo lahko da prepričati, da ne bo prav nič škodovalo njegovi posesti in njegovemu interesu, če bo meja med njegovo in sosedovo njivo samo mala brazda, ki ne bo ovirala traktorja, da naenkrat zorje vse njive raznih kmetov-mejašev. Zdrugi način obdelovanja zemlje je lahko tudi v tem, da se kmetje določenih njivskih predelov med seboj domenijo in sporazumejo, na katerih predelih bodo v sezoni gojili to ali ono kulturo. Gojitev tistih, ki so podobnega združništva kakor koli je ono primitivno, je vendarle istočasno zelo koristno in za kmete in za državo odnosno za celo državno gospodarstvo, ker bo treba stremeti za tem, da tudi v poljedelstvu uvedemo čim več načrtnosti. Kmet, ki se bo potem kakršne koli zadruge vključil in vskladi v naš obči gospodarski načrt, bo imel popolno garancijo za svojo ekspanstenco, ker bo imel sigurnega kupca za svoj pridelek, dočim bo kmet-pričevnik izpostavljen mnogim neprijetnostim v plasiranju svojega produkta, če se ne bo oziral na priporočila oblasti, katere vrste kultura odgovarja planski razporeditvi in bo sadil le po lastnem nagibu svojega individualistično-anarhističnega gospodarstva.«

Takojšen pristop k delu, s čisto jasnimi pojmi o kmečko-produktivnih

zadrugah bo zadal močan udarec tuji in domači reakciji, katere večkrat na različne načine kleveta novo — napredno združništvo. Iz strahu pred dejstvom, da naše ljudstvo, posebno pa delavci in kmetje, pod vodstvom OF in Komunistične Partije doživljajo široko — novo družbeno preobrazbo in zmage pri utrjevanju države, klevetajo na predvojni hitlerjevsko-musolinijev način vse, kar je napredno in za delovno ljudstvo zmagovalo. Toda, predvojni časi so minili in nastopili so poveljni. Sedaj je na oblasti pri nas ljudstvo in to na oblasti trdno in trajno. Reakciji se ne bo nič izpremenilo v prid, pa če tudi še tako gozbeza o tako zvanih »skupnih kotlih« itd., kajti s hitlerjevskim vojaškim šlemom je bila dokončno pokopana tudi vsa Göbbelsova propaganda. Naši delavci, kmetje in delovna inteligenca pa si bodo sicer s trdim delom ustvarili blagostanje, v katerem bo imel poedinec (lenuhi seveda ne) obilo obloženo mizo.

Obrtne zadruge

Obrtne zadruge pri nas prav tako še niso v razmahu. To pa ne pomeni, da s temi zadrugami še nismo pričeli; kajti v lanskem letu so bile po okrajih ustanovljene različne obrtne zadruge (sicer ne veliko število) in dosegle do sedaj precej dobre rezultate. Če samo dejstvo, da od nove ustanovitve obrtno-produktivnih zadrug ni niti ena ostala neaktivna, nam pove, da pod pogoji ljudske oblasti združni način obrtniške proizvodnje izboljša njihov socialni položaj. Nastane vprašanje, čemu so obrtne zadruge (v kolikor obstajajo) v glavnem pozitivne, čemu v njih ni takega izkoriščevalnega duha, ki so ga imele nekatere tako zvrne predvojnne obrtniške zadruge? Odgovor je jase: v našem primeru so se v obrtne zadruge združili res pravi delovni obrtniki, sestavljeni jih je torej delovni del privatnega sektorja — naši demobilizirani borci, kateri so imeli ta ali oni poklic v obrti, v njih so naši starejši, toda ne premožnejši vaški obrtniki, kateri so med vojno kljub svoji starosti vršili po vaseh revolucionarno delo aktivistov OF. Predvojnne obrtniške zadruge pa v stvari zadruge niso bile. To so bile zamaskirane delniške družbe, saj so bili na vodstvu ljudje, kateri so bili premožnejši od povprečnih obrtnikov in ti »voditelji« so imeli do svojih »sodelavcev«, ravnjejših obrtnikov, izkoriščevalski odnos. V takih primerih je bilo torej vodstvo v rokah izkoriščevalskega dela privatnega sektorja, njegov delovni del pa je bil izkoriščen.

Obrtniška zadruga je torej danes pod pogoji ljudske oblasti, ki ne trpi izkoriščanja človeka po človeku — pridobitev našega pravega obrtnika. Zdržitev tega dela privatnega sektorja v zdrave obrtniške zadruge in v drugih primerih v podjetja LO, garantira vključitev naših obrtnikov v splošni gospodarski načrt. To pa pomeni, da po obrtniku zagotovimo naročila, surovine, katere ni treba preplačevati na črni borzi, kot se to dogaja tam, kjer ljudstvo nima oblasti v svojih rokah. (Samo pogled v cono »A« nam to potrjuje), poleg tega pa mu je istočasno zagotovljena široka iniciativa za delo drobnih stvari (razna popravila), kar lahko vrši v času, ki si ga pridobi z udarniškim delom pri izvajanju produkcijskega plana (naročil) zadruge.

Že dosedanje izkušnje kažejo, da je obrtnik, ki je organiziran v zadrugi, rešen raznih, za njega samega velikih skrbi, kot je računovodstvo, ali surovine, naročila, vprašanje strojev in tako dalje.

Reakcionarni — ljudski oblasti so vražnji elementi skušajo večkrat »strašiti« naš delovni del privatnega sektorja z raznimi klevetami ob dejstvu, da so ljudske množice z Ljudsko fronto na čelu tem izkoriščevalcem zbile njihove gospodujoče politične in gospodarske pozicije in da sedaj silovito utrjujejo državni sektor gospodarstva. Toda dosedanja praksa je že davno razbila v nič te zločinske klevete, kajti pot, po kateri gremo sedaj pod Titovim vodstvom, ima za cilj, doseči blagostanje za vse delovno ljudstvo (za delavce, kmete in delovno inteligenco); ima torej za cilj: zgraditev socializma v naši državi. To pa pomeni, da morajo biti ob ustvarjanju tega blagostanja vsi zainteresirani na delu, torej poleg industrijskih delavcev, tudi obrtniki (jasno z ramo ob rami s kmeti in delovno inteligenco), ker imajo od tega koristi.

Kapitalistična družba je tudi obrtnika podredila svojim nujnim gospodarskim krizam, kajti gospodarska kriza v kapitalistični družbi udari v prvi vrsti delavski razred in pa kmeta, katera sta pri podeželskem obrtniku glavni naročnik (če ne izključni naročnik). Ali nam ni po vsem tem jasna ogromna razlika — ogromen prepad med delovnim in izkoriščevalskim delom privatnega sektorja. Ali ni po vsem tem jasno, zakaj je in mora biti delovni del privatnega sektorja zainteresiran na tem, da je državni sektor gospodarstva vedno močnejši — vsak dan po svoji moči silovitejši.

Ta dejstva mora imeti pred očmi vsak dober pristajal OF, jih mora vedeti in jih pri praktičnem delu treba znati izkoriščati, posebno v primeru, ko je premaganim izkoriščevalcem treba dati udarec, kadar skušajo na kakršen koli način ponovno dvigniti glavo.

Politične organizacije so dolžne proučiti položaj, dati tudi potrebno iniciativno in sprovesti organizacijo samo. Tudi sprovedba načrta zahteva to od nas, kajti če bomo hoteli sam načrt sprovesti, moramo že sedaj vse zagotoviti, da bodo obrtniki, ki so vključeni v delo obnove, imeli že v teh mesecih ustvarjen svoj delovni plan (zidariji, mizarji, kovači itd.).

Se eno vprašanje je treba omeniti, da za iniciativno, katero kažejo tudi obrtniki sami, da se namreč nekateri vključijo v podjetja LO, ki se sedaj ustanavljajo. Tako iniciativno je treba vsekakor pozdraviti, jo podpreti in v gotovih slučajih tudi zdraviti forsirati. Uključitev v podjetja LO prinaša stalen in zanesljiv zaslužek, ker delo poteka po proizvodnem planu, ki ga mora imeti podjetje z ozirom na gospodarski načrt. Sigurno je tudi, da je možnost opreme takih podjetij z modernjšimi stroji tudi večja.

Gotovo pa je, da je treba vsak slučaj podrobno preštudirati, pa naj gre samo za obrtno zadrugo ali pa podjetje LO. Napačno bi bilo šablonsko reševati ti dve vprašanji. Kajti imeti moramo pred očmi to, da v nobenem slučaju ne bi pod krinko obrtnih zadrug ustanavljali kake delniške družbe, katere bi predstavljale grupacije — že poraženega — izkoriščevalskega dela privatnega sektorja. Ko pa gre za podjetja LO, pa je treba imeti v vidu možnost njegove eksistence na osnovi gospodarskega značaja dotičnega kraja, namen mora biti torej tak, da ojači gospodarstvo kraja, kar je korist za vse ljudstvo.

Obnovitvene zadruge

Obnovitvene zadruge stojijo v letošnjem letu pred velikimi nalogami. Mislim, da ni treba ob tej priliki podrobneje govoriti o delu teh zadrug v lanskem letu (46). Iz spodnjih podatkov je jasno razvidno njihovo delo, katero je rezultat skupnih naporov zadrugnikov in vsega ljudstva sploh. Kljub tem dobrim rezultatom moramo v letošnjem letu še izboljšati delo obnovitvenih zadrug, če hočemo izpolniti oziroma prekoračiti načrt obnove podeželja.

Kakšne so že sedaj naloge obnovitvenih zadrug?

Kot vemo, so po okrajih razpuščene tehnične baze, namesto njih se bodo nekoliko ojačali odseki za obnovo pri okrajnih IO. Na drugi strani se tudi že organizirajo okrajna gradbena podjetja. Obnovitvene zadruge morajo v tej zvezi poglobiti zveze z okrajnimi odbori (ods. za obnovo predvsem) in že sedaj izboljšati tempo vseh pripravljalnih del, ki so potrebna že pred samogradnjo.

V lanskem letu so bile naše zadruge šibke ravno v pripravljalnih delih, tu je bilo največ težav. Vsekakor pa so bile v lanskem letu težave mnogo večje kot sedaj. Sedaj imamo načrt za obnovo podeželja, načrt je odobril VUJA, kar znači konkretno to, da so nam potrebni materiali zagotovljeni. Toda to še ni vse. Že sedaj je treba rešiti vprašanje delovnih sil (strokovnih delavcev), jih pravilno razdeliti po terenu ter istočasno tudi že sedaj delati na organizaciji delovne sile za udarniško delo.

Obnovitvene zadruge morajo sedaj precizirati svoj letošnji načrt in to vsehstransko, če govorimo, da bomo v letošnjem letu načrtno obnavljali, že računamo na prostovoljno delovno silo in t. d. Obnovitvene zadruge morajo že sedaj imeti program — prekoračiti letošnji načrt, ne da bi pri potrebah materialov, pri planski razdelitvi teh vnašale anarhijo (kar je nemogoče — oblast je že to osigurala).

Možnost priprave materiala na licu mesta, domača izdelava, izkoriščanje železa, opeke itd. iz porušjenih zgradb — to je tisto, kar med drugim tudi ustvarja bistvene pogoje za to, da lahko obnovitvene zadruge letošnji načrt prekoračijo.

Proti napakam, ki so se v nekaj obnovitvenih zadrugah pokazale v lanskem letu, je treba z vso odločnostjo nastopiti, v kolikor se te kje opazajo. Bilo je nekaj kričočih napak, za katere pa ne moremo trditi, da so masovne. V eni zadrugi se je pojavilo izkoriščanje dejstva, da je bil dan iz državnih gozdov les kot posojilo zadrugi, ta pa je les mehanično res delila med pogorelec, ne da bi se pri tem upoštevalo, če pogorelec določeno količino lesa res potrebuje (gledano iz strokovne plat) in še to, če nima močnejše pogorelec v svojih gozdovih potreben les. Posledica tega pa je bila, da so nekateri s tem lesom uganjali špekulacijo.

7. januarja je bil zaključen fizikturni teden, v katerem je naša fizikturna organizacija stremela za tem, da vnese med najširše množice pravilno pojmovanje fizikturne in jih vse zajame v svojo organizacijo. — V fizikturni teden smo stopili z jasno zavestjo, da kljub celi vrsti fizikturnih uspehov, ki jih beležimo v našem okrožju, še nismo na taki stopnji, kakor smo jo dosegli v drugih panogah, to je industriji, v gradnjah ter na poedinih sektorjih ljudsko prosvetnega dela.

Prav sprito tega dejstva je imel fizikturni teden tudi nalogo, da s pomočjo množičnih organizacij seznaniti ljudske množice z načeli nove fizikturne. Delovni ljudje morajo vedeti, da mora fizikturna organizacija postati jeklena vez mojstrov naših strojev, strokovnjakov v naših fabrikah in delavnicah, požrtvovalnih delavcev v kmetijstvu, gradnjah in učeti se kadrov iz vseh naših škol. Samo na tak način je možno, da sledove fašizma, ki so zapustili spomin na »dolarske športnike«, senzacionalne tekme, lov za dobrimi igralci, ustvarjanje športnega monopola, izrujemo pri nas in tako ustvarimo med najširšimi množicami še bolj zdrav odnos do fizikturne.

Fizikturni teden je imel nalogo prikazati ljudskim množicam lik našega fizikturnika. Lik fizikturnika, ki ga mora odlikovati vrlina tovarišča, dolžnost vzajemne pomoči, čustvo kolektivne povezanosti vseh fizikturnikov, visoka odgovornost pred ljudstvom, nezlomljiva in uporna želja po zmagi in silna pripravljenost za boj in premagovanje težav v korist delovnim množicam. Vse te vrline so predpogoj novega fizikturnika, ki je z vsem svojim srcem predan svoj domovini, ljudski oblasti in Osvobodilni fronti.

Kdo v Slovenskem Primorju, ki z nami pošteno misli in dela, to so ogromne tisočglave množice tega ljudstva, v tem trenutku, ko so mu znane vrline fizikturnikov, ne bi hotel biti član te fizikturne organizacije? Ni ga! Da je to res, nam govore veličastni množični fizikturni nastopi, da je to res, pa govori tudi silna pripravljenost množic, ki se je manifestirala prav v fizikturnem tednu.

Naši delovni ljudje dobro vedo, kako so v času težke partizanske borbe fizikturniki lahko porabljali svoje sposobnosti, svoje spretnosti in gibčnosti v borbi proti motoriziranim fašističnim bandam. Kako dragoceno je bilo znanje smučanja, skokov, streljanja v tej borbi. Prav tako naše ljudske množice dobro vedo, da je vsem tisočim in tisočim delavcem, ki danes delajo ob strojih, v fabrikah, v delavnicah ali pri gradnji, dragoceno, če imajo utrjena, močna, uporna delovna telesa. Prav tako pa naša mladina že čuti, koliko vrednega življenja je vnesla fizikturna tudi v šole med učenci se mladino, kako fizikturna bistri razum, kako jača zmognosti uspešnega učenja.

Naša fizikturna organizacija se pa dobro zaveda, da je predpogoj množičnega fizikturnega razmaha načrtno organizirano delo na načelih znanstvenega dela v fizikturni. Tako načrtnost nam v fizikturno vnaša doslej pri nas edinstveno tekmovalanje za ZREN. Zato je bila naloga fizikturnega tedna, da med množicami na terenu tudi ustvari osnovne predpogoje za to tekmovalanje. Res je namreč, da se je v preteklosti mnogokrat silna pripravljenost tekmovali za ZREN slabila ob okostenelem pojmovanju takega tekmovalanja od strani neživljenjskih, današnji fizikturni tujih elementov in je bil rezultat ta,

da smo imeli mnogo prijavitelcev v poedinih okrajih, tekmovalo pa jih je peščica. Imeli smo celo primer grgarskega okraja, kjer je fizikturni referent, v vsej svoji zaostalosti ožil soudeležbo pri tekmovalju za ZREN z izgovorom, da ni dovolil tehničnih priprav. V istem času pa ni pokrenil ničesar, da bi izabil široko pripravljenost ljudskih množic, da te priprave oskrbe.

Torej fizikturni teden ni imel samo namena mobilizacije množic za tekmovalanje za ZREN, ampak je imel nalogo tudi ustvariti predpogoje za to tekmovalanje, to se pravi na samem terenu vzbuditi zanimanje preč za organizacijo tekmovalanja, in drugič za nabavo potrebnih materialov in orodja za tekmovalanje. To svojo nalogo pa je fizikturni teden rešil le delno, ker so bile organizacijske priprave v tem tednu v poedinih primerih izvedene papirnat, z administrativnimi merami in le vse preveč odtrgano od ljudskih množic. To dejansko moti celo vrsto res dobrih uspehov v fizikturnem tednu in nam daje bogato izkušnjo za bodoče delo na tem sektorju. Prav če primerjamo fizikturni teden s široko akcijo odbora za ljudsko prosveto pod imenom »tedna za našo knjigo«, bomo brez nadaljnje ugotovitve, da je teden za našo knjigo, zaradi svojega življenjskega stika z ljudskimi množicami v veliko večji meri rešil svojo nalogo kot fizikturni teden.

V fizikturnem tednu smo dobili torej celo vrsto izkušenj. Na eni strani nam je ponovno pokazal ta teden, da naše ljudske množice razumejo pojem nove fizikturne in da so pripravljene z vsemi svojimi sposobnostmi delati v tej smeri. Na drugi strani pa moramo ugotoviti, da fizikturna organizacija v poedinih primerih pri nas životari še izven območja ljudskih množic, da nima še zdravega stika s prosvetnimi sveti. Poedina društva in aktivisti še vedno takaj pomoči od nekje zgoraj in ne vedo, da je fizikturna organizacija samostojen organ, ki raste iz ljudskih množic, ki ne raste samo organizacijsko, ampak tudi družbeno in gospodarsko. Pomanjkanje te jasnosti jemlje nekaterim našim društvom in aktivom samoiniciativno, lastno pobudo in povzroča šablonsko delo pri organizaciji ter pušča opravičen občutek, da še velik del naših fizikturnikov skrbi le za gotove ozke akcije, da pa je še vse premalo življenja, premalo širine, mnogo premalo poleta v fizikturni trdnosti, v organizaciji, odpornosti v delu, kar pa lahko vnesejo samo jedra fizikturne organizacije, to je ljudske množice. Pravilno je, da imamo uspele fizikturne prireditelje, smuške prireditelje, napačno pa bi bilo, če bi ob teh pozabili na ves tisti široki delovni sektor, ki ga ima fizikturna pri vzgoji naših delavcev, naših kmetov, žena in učence se mladine. Vsekakor moramo ugotoviti, da je slaba stran fizikturnega tedna prav v tem, ker ni tako v celoti razgibal sindikalnih organizacij in tamošnjih fizikturnih aktivov, kakor je bilo to pričakovati in kar je bilo treba smatrati kot eno izmed osrednjih nalog tega tedna.

Brez dvoma nam morajo te bogate izkušnje fizikturnega tedna služiti kot osnovno načelo pri nadaljnjem utrjevanju fizikturne organizacije in pri pripravljanju tekmovalja za ZREN. S tem v zvezi se seveda postavljajo tudi pred vse naše terenske množične organizacije naloge, da podpro fizikturno organizacijo, da vnesejo vanjo življenje, kjer tega ni, in da zagotove popoln uspeh tekmovalja za ZREN, ker je to silno važna in odločna pot k uresničenju našega delovnega načrta v bodočnosti.

Tekmovalje za ZREN v smučanju

Ob priliki okrožnega smučarskega prvenstva v tiskih v Črnem vrhu pri Idriji dne 12. januarja t. l. so se vršile tudi tekme za ZREN, katerih se je udeležilo 30 kandidatov. Večina tekmovalcev je bila iz Idrije, dva iz Ajdovščine in dva iz Vipave.

Rezultati so bili naslednji:

Zlata značka — 10 km:
1. Felc Marjan 53'.
Srebrna značka — 10 km:
1. Lampe Fredi 34'11".
2. Flander Franc 50'05". (Vsi Idrija »Rudar«).

Bronasta značka:
1. Božič Joško 40'56" (F.D. Ajdovščina).
2. Beber Leopold 42'29" (Idrija).

3. Vidmar Ferdinand 46'50" (Idrija).
4. Blažič Marjan 47'20" (Idrija).
Mladinska značka, ženske — 2 km:
1. Felc Zdravka (Idrija) 19'.
2. Velikonja Lidija (Idrija) 19'.
3. Velikonja Marija (Idrija) 24'.
Ženske — 4 km:
1. Valenčič Mimi (Vipava) 29'35" — bronasta značka.
2. Gnezda Anica (Idrija) 32' — bronasta značka.
3. Velikonja Marija (Idrija) 33'30" — srebrna značka.

Tekmovalje je potekalo v najlepšem redu in so vsi tekmovalci ob istem času, ko so tekmovali za ZREN, tekmovali tudi za okrožno prvenstvo na daljših progah, kjer je večina dosegla zelo lepe rezultate.

Program Obnovitvenih zadrug je - prekoračiti letošnji načrt.

Koprski vojni zločinci obsojeni

Od 8. do 10. januarja se je vršil v Kopru proces proti večji skupini koprskih vojskih zločincev. Obtožene so sodili v odsotnosti, ker so pobeželi pred osvoboditvijo v Trst, kjer se večinoma nahajajo tudi sedaj. Vse tri dni je bila sodna dvorana bodesebno nabito polna domačinov, kot še nikoli. V petek zvečer so pričakovali obsodbo onih zločincev, ki so bili strah in groza za vse mesto in okolico. Burno ploskanje je sprejelo posebno obsodbo na smrt, nezadovoljstvo pa je pokazalo občinstvo nad milo sodbo nekaterih obsojencev. Ta proces so pričakovali v Kopru že dolgo časa, sodišče pa je skrbno nabiralo podatke in številne obtožbe, da bi vsestransko proučilo vse zločine. Prijavilo se je 60 obtožilnih prič, zaslišanih je bilo 30. Kljub pozivom se ni javila niti ena razbremenilna priča za nobenega. Obtožnica je bila zelo obsežna in in zares ostra. Preveč so jih razkrinkali, preveč gorja in zločinov so zagrešili proti domačinom in slovenskemu ljudstvu v Koprskem. Skozi dolgo dobo 25 let so terorizirali Istrane.

Na smrt so bili obsojeni: Martini Renato, Da Petris Nino, Zanchi Ferruccio, Stefanini Mario, Gerini Riego, Zetto Francesco, Almerigogna Paolo.

Martini, komesar žrnih band, požigalec, De Petris in Zetto, Globotschnigov pomočnik so bili voditelji, žli duhovi. Almerigogna, De Petris in Zetto so že leta 1921 ob volitvah organizirali in se udeležili pokolja v Marezigah in Čezarjih, Zanchi je bil prava zver, ubil je Markota v Bertokih, kriv je še za mnogo drugih zločinov in deportacij v Nemčijo, Stefanini je ubil 2 tovariša pri Skocjanu, mučil je nosečo Krmčovo ženo — pod njo so zažgali slamo, tako da je otrok umrl. — Gerini je ubil 3 aktiviste v Čezarjih, Zetto — strah Koprja in vse Istre je povzročil nešteto aretacij, pretepov, pohodov, Almerigogna Paolo pa je tudi organiziral in osebno sodeloval pri sramoteni in grožnji proti škofu Fogarju. Ko je bil kot prostovoljec v Abesiniji za predsednika neke sekcije »Tribunale speciale«, se je osebno udele-

ževal pokoljev, izkazal se je kot zelo aktiven kolaboracionist.

Vsi ti obsojenci so bili skvadrstni, nekateri organizatorji »Squadre d'azione« leta 1921—1922, drugi pa žrnih band leta 1943. Še pred nastopom fašizma so terorizirali ljudstvo, po letu 1943 pa je njihovo zverstvo doseglo višek. Organizirali so pohode in požige, nekateri so se aktivno udeleževali teh pohodov in ropali ter ubijali, ostali pa so terorizirali prebivalstvo na druge načine.

Manjše obsodbe so dobili: Almerigogna Pietro, Senica Artur in Deste Antonio na pet let prisilnega dela, oz. 2 leti odvzema vseh pravic, Relli Giovanni, 7 let prisilnega dela in 3 leta izgube pravic, Coffer Lino 8 let dela in 4 leta odvzema pravic, Apollonio Fulvio, Coslovich Elio, in Porciani Lamberto na 6 let dela in 2 leti odvzema pravic, Padovan Giuseppe na 15 let dela in 5 let izgube pravic, De Villas Giovanni, mlajši, Gerin Enio in Snajer Salvo na 10 let dela in 4 leta izgube pravic, Brunelli in Sauro Libero na 20 let dela in 5 let odvzema pravic ter Zanchi Romano na 18 let dela in 5 let izgube pravic.

Sodišče je razdelilo obtožnico na dva dela: na zločine pred in po letu 1943.

Takoj po letu 1918 so začeli strahovati nekateri antifasisti, posebno pa vse Slovence, zatirali in preganjali vsako kulturno in gospodarsko življenje, pretepali one, kateri so govorili slovensko, organizirali in osebno sodelovali pri umorih in pretepih Slovencev. Po letu 1943 pa so aktivno sodelovali z okupatorjem, požigali, ropali in ubijali po vsem koprskem okraju. Obtožence sta zagovarjala odvetnika Stocca in Lonzar.

Zetto in Zanchi sta bila že sojena v Trstu; toda okrožno sodišče ni upoštevalo te sodbe, ker sodba se mora vršiti tam, kjer so bili izvršeni zločini. Obramba je vložila priziv za vse, javni tožilec pa za vse one, ki niso bili obsojeni na kazni smrti.

Občinstvo je stalno ogledovalo razobešene slike v sodni dvorani, ki delno pričajo o grozodejstvih nekaterih obtožencev. Procesu so prisostvovali mladi Koprčani, ki so bili zapeljani, kakor tudi starejši, ki so pred temi zverinami trepetali. Ljudsko sodišče je pa izreklo pričakovano obsodbo nad zločinci, ki so skozi 25 let strašili Slovensko Istro.

PRVA KMEČKA OBDELVALNA ZADRUGA V SLOVENSKEM PRIMORJU

Vas Gabrovica v Slov. Istri je tekom borbe okupator popolnoma požgal in porušil. Ljudstvo se je moralo deloma izseliti, deloma pa se je nastanilo v zaslišno popravljenih kletih. V teh ljudeh je pričela zoreti misel na združništvo in so že tekom borbe ustanovili nekaj kmečkih kolektivov. Videli so, da se v skupnosti da premostiti marsikatera težava. Misel skupnosti je zorela in dozorela tako, da je prav v tej vasi, ki je žrtovala za svobodo vse, zrasla prva kmečka obdelovalna zadruga.

Večina prejšnjih posestnikov se je že vpisala v zadrugo, drugi pa se bodo v kratkem, ker vidijo prav v tej skupnosti najboljši izhod iz razdejavanja, v katerega jih je pahnil okupator. Na ruševinah te vasi je vzklija misel o združnem obdelovanju, ki že daje prve sadove.

»Če bi se ne domenili za ta način življenja, bi bili prav najbolj potrebni in prizadeti ostali brez hrane in brez mleka, tako pa imamo to vsi,« nam je pojasnil star Gabrovčan.

Kar so pridela, so vse spravili v skupno skladišče, iz katerega dobivajo vse, kar rabijo. Izvolili so iz svoje srede najboljše, ki vodijo. Tako imajo brigadirja za poljedelstvo, živinorejo in vinogradništvo, ki skrbijo, da se pravilno in pravočasno izvršijo vsa dela, ki so potrebna.

Vas je bila prej postavljena v hrib pod skalovje, tako da je bil dovoz pridelkov zelo otežkočen. Zdaj so se dogovorili za primernejši prostor. Nova vas bo nastala v dolini sredi polja na vzvišenem mestu, tako da bo ves prevoz zelo olajšan. Praktična razmestitev raznih poslopij ne bo ovirala ne prometa in ne jemala prostora. Ze so pričeli s kopanjem temeljev za skupni zadržni hlev, ki bo lahko sprejel 150 glav živine.

Kako se ljudje te vasi razumejo med seboj, pričajo že njihovi pogovori, kateri se vse nanašajo samo na to, kako čim prej zgraditi nekaj poslopij na novem prostoru. Ze zdaj govorijo o veliki zadržni kleti, o strojih, ki jih bodo nabavili za boljše in lažje obdelovanje polja, o veliki šoli, o kamijonu, s katerim bodo prevažali svoje pridelke.

Ogarev.

Poziv vsem fizikalnim društvom in aktivom

Vsa fizikalna društva in aktivne prosmo, da takoj pošljejo obračune fizikalturnega tedna in poročila o poteku tedna ter naj takoj zaključijo zbirke denarja, ki je bil namenjen za fizikalturni fond ob priliki prireditve dne 31. dec. 1946 in 1. januarja 1947. Obračun denarja bo objavljen v prihodnji številki »Primorske Borbe«.

Istočasno opozarjamo fizikalturna društva, da je federalno prvenstvo v tekah in skokih preloženo od dne 18. in 19. januarja na 23. januarja in se vrši na Bledu ob priliki državnega prvenstva. Fizikalturna društva naj pošljejo svoje zastopnike, kakor tudi zastopnike za okrožje za prvenstvo.

Federalno prvenstvo v alpski kombinaciji se vrši dne 26. januarja v Trzinu in bo na tekmarh na Vojskem 19. januarja izbrana okrožna reprezentanca.

Okrožni fizikalturni odbor.

POKRAJINSKO AVTOPODJETJE V AJDOVŠČINI SPREJME V SLUŽBO VEČJE ŠTEVILO DOBRH

kleparjev (karoserjev) za avtokaroserije in avtomehanike - specialiste za motorje Diesel.

JAVITE SE PRI UPRAVI P. A. P. — AJDOVŠČINA

Razvrstitev državnih uslužbencev po kategorijah

Ker še ni izvršena dokončna sistematizacija državnih uslužbencev v smislu čl. 12 zakona o državnih uslužbencih, je Pov. PNOO za Slovensko Primorje, oddelek za trgovino in preskrbo, izdelal začasno navodilo, na podlagi katerega se začasno razvrščajo osebe, zaposlene pri državnih oblasteh, ustanovah in podjetjih na teritoriju Poverjeništvu takole:

I. kategorija TD: poverjenik in njegov pomočnik, načelniki oddelkov pri Pov., pomočniki načelnikov pri Pov., predsednik in podpredsednik okrožnega sodišča, javni tožilec in njegov namestnik, načelniki uprav in komisij pri Pov., ravnatelji pokrajinskih gospodarskih podjetij, direktorji gimnazij in njih sorodnih strokovnih šol, sekretarji komisij pri Poverjeništvu.

II. kategorija SD: vodje odsekov pri oddelkih Poverjeništvu, upravah in komisijah Pov., pomočniki javnega tožilca, sodniki, javni tožilec (okr.), šefi oddelkov oz. odsekov pokr. gospodarskih podjetij, profesorji gimnazij in njim sorodnih strokovnih šol, upravitelji osnovnih in njim podobnih strokovnih šol, šefi okr. gospodarskih odsekov.

III. kategorija LD: vsi ostali državni uslužbenci, ki niso navedeni v I. in II. kategoriji.

Gradbeno-delovodski tečaj

Oddelek za gradnje pri PNOO bo priredil dvomesečni gradbeno-delovodski tečaj, ki se bo pričel 27. januarja v Vipavi. Namen tečaja je usposobiti čim več zidarstvih in tesarskih strokovnjakov za samostojno gradbeno-delovodsko delo, kakor tudi nuditi vajencem (zidarstvom in tesarskim) čim večje strokovno teoretično znanje.

Tečaj je brezplačen. Za hrano in stanovanje je preskrbljeno. Vse okrajne PNOO prosimo, da nam takoj sporoče, koliko tečajnikov bo prišlo v poštov v njihovem merilu.

Prijave sprejemamo do 22. januarja 1947.

PONOVNO OPOZARJAMO

vse naročnike »Primorske Borbe«, da kdor še ni poravnal zaostale naročnine za leto 1946, naj to nemudoma stori. Mesečna naročnina znaša Lir 16.—, celoletna Lir 192.—.

Denar nam lahko nakazate po poštni položnici naravnost na našo upravo.

OGLASE, OBJAVE, PREKLICE sprejemamo le proti takojšnjemu plačilu.

OBČNI ZBOR

planinske skupine Fizikalturnega društva Postojna se vrši dne 18. januarja t. l. ob 20. uri v prostorih gostilne spodnjega Burgerja v Postojni

s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev občnega zbora.
2. Poročilo načelnika.
3. Poročilo tajnika.
4. Poročilo blagajnika.
5. Poročilo gospodarja.
6. Poročilo markacijskega odseka.
7. Odobritev letnega računa.
8. Razrešitev starega odbora.
9. Volitev novega odbora.
10. Določitev članarine za leto 1947.
11. Načrt bodočega dela.
12. Slučajnosti.

K udeležbi se vabijo vsi člani planinske skupine, kakor tudi vsi ostali fizikalturniki, ki imajo smisel za planinstvo.

O samostojnih predlogih se bo razpravljalo le, če bodo isti pravočasno javljeni odboru.

ODBOR.

ZAHVALA

Zahvaljujem se OF in ostalim množničnim organizacijam, ki so se udeležili pogreba mojega ljubljene sina

HVALIČ RAFAELA,

ki je podlegel bolezni v senožeški bolnišnici.

Istočasno se zahvaljujem osebu bolnišnice, govorniku in vsem vaščanom, ki so se kljub veliki oddaljenosti udeležili pogreba, predvsem pa tov. Lebanu.

HVALIČ JAKOB in družina,
Loke št. 6.

PEVSKIM ZBOROM sporočamo, da ima Okrožna ljudska prosveta v Ajdovščini v zalogi še nekaj izvodov pesmaric »33 moških in mešanih zborov«. Cena 30 lir.

Začasna razvrstitev železniških državnih uslužbencev v TD, SD in LD:

I. kategorija TD:

a) v upravi prometne službe: vlakovodje, zavirači, kretničarji, nadzorniki kretnic, upravitelji manevre, nadzorniki manevre, manevristi, popisovalci vozov, odjavničarji, telegrafisti, šefi železniških postaj in njih pomočniki, ki vrše službo na glavnih progah. Šefi postaj na vzorednih progah, če vrše tudi dolžnosti prometnega uslužbenca, odpravniki vlakov (prometni uslužbeni);

b) v upravi transportne službe: manipulanti in sprevedniki;

c) v upravi strojne službe: šefi kurilnic in njih pomočniki, inženirji, šefi kurilniških izpostav, nadzorniki strojev, poslovodje v strojni delavnici in v strojni delavnici, predkurilci, osebe zaposlene v kurilniških delavnicah pri upravljanju ali vzdrževanju strojev oz. vozov ali pri postavljanju inštalacij, delavci v kurilniški električni centrali, delavci pri vzdrževanju električnih naprav ter inštalacij, delavci s plinom, delavci pri dvigalnih za premog, pri pogonskih napravah, pri pomožnih vlakih, pri inštalacijah za pranje kotlov in za centralno ogrevanje, pri čiščenju kurilnih strojev, pri oskrbovanju strojev s premogom in peskom ter z razsvetljavo, pri pranju kotlov, pri kurjenju strojev in vzdrževanju teh pod paro, pri čiščenju strojev, pri obračanju strojev, kurilniški kretničarji in manevristi, sprevedniki strojev in pregledniki vozov, delavci pri mazanju vozov, gretju kotlov, strojevodje in oskrbovalci na vodnih postajah, kurjači na vodnih postajah, strojevodje na vlakih in pri manevrih, kurjači parnega gretja na vlakih, delavci pri dezinfekciji, delavci pri razkladanju premoga in prenosu materiala, čistilci kanalov pri žlindri in v kurilnici, delavci na perilih in pri čiščenju jam ali pri oskrbovanju napajalnikov;

d) v upravi gradbene službe: stalno zaposleni delavci v delavskih skupinah za vzdrževanje ali obnovu, delavci v sekcijah delavnicah, šoferji motornih drezin, čuvaji, progovni desetarji, šefi sekcij, terenski inženirji in terenski tehnik;

e) v upravi službe zveze in varnostnih naprav: nadzorniki telegrafa in signala, delavci v delavskih skupinah;

f) v upravi službe delavnice: poslovodje, delovodje, delavci v proizvodnji ali pri popravilih.

Kot delavci prve kategorije se smatrajo inženirji in tudi tehniški strokovnjaki, kadar opravljajo svoj posel brez ozira na šolsko kvalifikacijo in so zaposleni neposredno v proizvodjalnem procesu.

III. kategorija LD: vsi ostali, ki niso navedeni v I. ali II. kategoriji.

ODREDBA

o dopolnitvi odloka o ustanovitvi Gospodarske banke za Istro, Reko in Slovensko Primorje.

Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje, Oblastni NOO za Istro in Mestni NOO Reka izdajajo po odobritvi Volne uprave JA sledečo:

odredbo:

Člen 1.

K členu 4. se dodajata sledeča odstavka:

Knjige Gospodarske banke za Istro, Reko in Slov. Primorje in izvlečki iz njih imajo dokazno moč javnih listin. Izvleček iz bankinih knjig z listino o dolgu je izvršilni naslov brez ozira na čas nastanka dolga.

Člen 2.

V členu 5. se vstavi za točko a) nova točka b) ki se glasi:
Pred sodišči in drugimi organi narodnih oblasti zastopajo Gospodarsko banko njeni pooblaščenci uslužbenci v vseh pravnih poslih, tudi v onih, za katere je predpisano zastopanje po advokatu. Sedanja točka b) postane točka c).

Člen 3.

Ta odredba stopi v veljavo takoj.

Objave

Rijavec Katica, roj. 25. nov. 1924, iz Spod. Lokavca, je izgubila osebno izkaznico št. 2962, izdano od Okr. NOO Grgar.

Plahuta Karlo, Batuje št. 41, je izgubil osebno izkaznico št. 9672, izdano od Krajevnega NOO Črniče, in jo s tem proglasa za neveljavno.

Mihelj Silvani, roj. 1. maja 1928, bivajoči Plače št. 36, je bila ukradena osebna izkaznica št. 823, izdana od Notranje uprave Okr. odbora Ajdovščina, in jo s tem proglasa za neveljavno.

Pavšič Jozef, iz Čepovana št. 144, okraj Grgar, je izgubil osebno izkaznico št. 1905 in jo proglasa za neveljavno.

Tov. Vidmar Ivan, iz Kovka pri Ajdovščini, je izgubil osebno izkaznico ter izkaznico SIAU št. 194436 ter jo proglasa za neveljavno.

Tov. Koča Slavka, iz Kovka pri Ajdovščini, je izgubil izkaznico SIAU št. 209324 in jo s tem proglasa za neveljavno.

Ivana Kenič, Dijaški dom, Postojna, je izgubila svojo listino z vsemi izkaznicami, t. j. osebno izkaznico, izkaznico SIAU in drugo. S tem naproša poštenega najditelja, da jo vrne na omenjeni naslov, v nasprotnem slučaju proglasa izkaznico za neveljavno.

Vodopivec Vida, iz Gorenj, prekljuje izkaznico SIAU št. 155071 za neveljavno.

Ipavec Alojz, roj. 30. aprila 1910, bivajoči v Šturjah, Idrijska c. 22, okraj Vipavski, je izgubil denarnico z osebno izkaznico, izkaznico SIAU in obrtno dovolilo ter s tem proglasa navedene dokumente za neveljavne.

KAI PISEJO „PRIMORSKI BORBI“

MESTO IDRIJA BO DOBIL DRUGO LICE

V Ajdovščini je bil med Mestnim narodno osvobodilnim odborom Idrija kot naročnikom in Projektivnim zavodom LRS v Ljubljani podpisani naslednji dogovor:

1. Projektivni zavod LRS v Ljubljani izvrši horizontalno in višinsko izmero ter situacijski načrt s plastnicami v merilu 1:1000 predela Likarica kot osnovo za izdelavo regulacijskega načrta s površino ca 16 ha.

2. Regulacijski osnutek s podrobno parcelacijo imenovanega zemljišča za postavitev 20 rudniških stanovanjskih zgradb in 30 zgradb za potrebe Mestnega narodno osvobodilnega odbora Idrija in privatnikov.

Projektivni zavod se obveže, da bo parcelacijski načrt predložen Mestnemu narodno osvobodilnemu odboru Idrija do 10. februarja 1947.

Izkoličenje parcelacije po predloženem osnutku preskrbi Mestni NOO Idrija na svoje stroške.

Za dela navedena pod točko 1 in 2 plača MNO skupno z upravo državnega rudnika Idrija Projektivnemu zavodu ho-

norar v znesku 36.000 din, in sicer 16.000 din ob prevzemu dela in 20.000 din ob izročitvi parcelacijskega načrta.

Mestni narodno osvobodilni odbor Idrija da na razpolago za meritve potrebne figurante ter material za stabilizacijo poligonskih točk.

Eventualno potrebne nove ankete bodo sklicane v zvezi z obravnavo regulacijskega načrta na željo MNOO Idrija oziroma regulacijskega odbora v breme naročnika.

Ta dogovor med Mestnim NOO Idrija in Projektivnim zavodom LRS v Ljubljani je ponoven dokaz, kako naša ljudska oblast, ki je plod narodno osvobodilne borbe, skrbi za ureditev in reševanje socialnih razmer delovnega ljudstva. Rudarji rudnika živega srebra v Idriji, ki so do sedaj živeli pod težkimi socialnimi in zdravstvenimi pogoji, saj so se morali po vrtniti z dela stiskati po malih, vlažnih stanovanjih, ti bodo sedaj dobili moderna stanovanja, ki bodo odgovarjala vsem potrebam delovnega človeka, ki težko dela pod zemljo.

IZVOLILI SMO SI NOVI LJUDSKI ODBOR

Nujnost, kakor tudi zavest naprednega ljudstva Grgarja, je privedlo do tega, da se je stari KNOO, kateri je oval razvoju skupnosti in ni vršil od ljudstva in višjega foruma poverjene mo dolžnosti rešil, ter na mesto istega izvoljen res pravi Ljudski odbor, ki bo odgovarjal mestu na katerega je od ljudstva postavljen.

Na pobudo OF odborov Grgar, Zagorje in Bitez, kateri spadajo v območje KNOO Grgar, se je postavila kandidata lista sestavljena od najboljših aktivetov, demobiliziranih borcev in napredno mislečih ljudi, ki j e bila na masovnem sestanku od članov OF in volilnih upravičencev sprejeta ter na podlagi iste so bile razpisane volitve za dne 12. januarja 1947.

Program idrijskih rudarjev v novem letu

V novem enoletnem tekmovanju idrijskih rudarjev, ki so ga rudarji napovedali takoj ob zaključku tromesečnega tekmovanja »Za priključitev«, so si rudarji postavili enoletni program. Program je bil sestavljen v sporazumu med upravo rudnika živega srebra Idrija in sindikalnim odborom rudarjev in nameščencev. Odobren in sprejet je bil na zboru rudarjev.

Rudarji se obvezujejo:

Povečali bomo produkcijo rude za 5 %.

Povečali bomo produkcijo živega srebra za 5 %.

Zvišali bomo jamski učinek za 7 %.

Zvišali bomo učinek izbiralnice za 5 %.

Zvišali bomo učinek topilnice za 10 %.

Zvišali bomo splošni učinek rudnika za 8 %.

Znižali bomo produkcijske stroške za 3 %.

Pri materialu bomo prištedili za 2 %.

Izboljšali bomo stanje delovnih norm za 15 %.

Za zavestjo, da bo izvoljen res pravi ljudski odbor, ki bo delal za vsestransko korist delovnega ljudstva, za izboljšanje gospodarstva in načrtnosti ter po načelih OF, se je ljudstvo že v jutranjih urah v sprevedih z zastavami, godbo borbenimi pesmimi in vzkliki: »Živela OF, žive la ljudska oblast, žive la svobodne volitve«, podajalo na volišče, kjer si je s svobodno voljo in tajnim glasovanjem izvolilo novi odbor.

Ob večernih urah so se volitve uspešno završile.

Kot zaključek celodnevne razpoloženja, veselja in slovesnosti, se je dan volitev zaključil s prostim ljudskim rajanjem.

Marica Kolenc.

Izgube v topilnici bomo zmanjšali za 120 od predpisane odstotka.

Neupravičene izostanke od dela bomo zmanjšali za 30 %.

Delovno disciplino bomo povečali za 5 %.

Vrednost investicij bomo povečali za 15 %.

Higienske prilike bomo izboljšali za 12 %.

Dogradili bomo prvo etapo sindikalnega doma v materialni vrednosti 1 milijon lir.

Zgradili bomo letni kulturni prostor za kulturne prireditve in zabave v letni sezoni.

Strokovno znanje bomo dvignili za 15 %.

Sindikarno delovanje bomo poglobili za 20 %.

Knjižnico boom povečali (nakupili novih knjig) za 100 %.

To tekmovanje bodo idrijski rudarji izvedli na ta način, da bodo med seboj tekmovali posamezni obrati in posamezne delovne skupine. Najboljši od teh bo nagrajen s prehodno zastavico idrijskega rudnika.

PREBIVALCI ISTRE SO PROSTOVOLJNO ODDALI ŽE 9 TON OLIVNEGA OLJA

Proti koncu novembra se je v Slov. Istri pričel odkup oliv, oziroma olivnega olja. OKILO je izdelal v sporazumu z PPNOO oddelkom za trgovino in preskrbo odredbo, v kateri pojasnjuje odkup oziroma oddajo oliv, odnosno olivnega olja. Nerejci prasičev lahko obdržijo 25 kilogramov olja, na osebo v družini. Od tega se predvideva 15 za lastno uporabo in 10 za lastno razpolaganje, to količino smejo tudi prodati. Za rejce prasičev pa je odrejeno 12 kg olja na osebo letno. Kmetje vozijo vse svoje oljne sadeže v oljarno, kjer takoj dvignejo olje za njihovo uporabo, za olje, ki pa ga oddajo prejmejo takoj od PRERADA izplačano v gotovini.

Najboljša je oljarna v Izoli, ki je obratovala tudi po 24 ur na dan, v tem času je iztisnila preko pol vagona oliv. Do 4. januarja so kmetje oddali že večjo količino oliv, iz katerih so oljarne iztisnile 8317 kg olivnega olja. Predvideva se, da bo v celoti oddanega 15.000 kilogramov olja.

Oljarne v Dekanih in Križišču in Ankaranu so že končale z delom, dočim bodo oljarne na sektorju Stojale, Nova

vas delale še do konca januarja. V celotnem koprskem okraju je 18 oljarn, od katerih je 6 modernih, ostale pa so več ali manj primitivne.

Da bi se ta pridelek Istre čim bolj načrtno izkoristil, se uporabljajo tudi tropine. Vse tropine, v kolikor jih rejci prasičev ne vzamejo sami, se oddajo tovarni »Salveti & Co« v Piran. V tej tovarni kemičnim potom še enkrat stisnejo že iztisnjene tropine (iz tropin stisnjeno do 400 atmosfer dobijo kemičnim potom še 5 % olja). To olje, ki ga iz tega izdelujejo, uporabijo za izdelavo mila. Do sedaj so te tovarni oljarne oddale nad pet vagonov tropin. Tropine daje tovarni na razpolago tudi H. Istria, ker je to edina tovarna mila v Slov. in Hrv. Istri.

Odkup, oziroma oddaja olivnega olja v Slovenski Istri je še v polnem razmahu, in se predvideva, da se bo končala v pričetku meseca februarja.

Prebivalci Istre so s tem odkupom zelo zadovoljni. Zboljšal se jim je gospodarski položaj. S tem, da se je odkup izvršil že kar v oljarni, jim ni bilo treba skrbeti in iskati, kje bi prodali olje.